Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тний 1921 оной ...21-һээ гарана | № 70 (13694) | 1972 оной мартын 24, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

Репортаж

ХАБАРАЙ АМИСХАЛ

...гүүзэнүүдэй үбэр тала эреэлэн соо... харгын захаар, хонхор-ёнхор соо... ...шын һайрамай уһан ялайн хараг... ...бо. Һүүлэй үедэ орогшо нойтон са... ...роһон наруули газарай паар дээгүүр ...уурал бааяхадал гэнэ.

...л хүдөө нютагта хаа хаанагүй ха... ...жэ, урин дулаанай амисхал үзэгдэ...

...рнүүдтэ Бэшүүрэй аймагай «Друж... ...зой шэнээр баригдаһан заһабарил... ...ерской тээһээ трактор, машинануу... ...нэлдэхэ абяан үглөөгүүрһээ үдэшэ ...отор таһарнагүй. Мүн баһа минс... ...тэгжүүлгэ тээһэн автомашинануу... ...дай хажуугаар һүндэлнэ.

...үгөөр хэлэбэл, хабарай тарилгын ха... ...лмэриин нилээд дүтэлһэниие баһал ...болоодхино.

...Хэрээтэ нютагай «Дружба» колхо... ...изаторнууд энэ жэлдэ техникэ за... ...хүдэлмэреэ муу бэшээр эмхидхээ. ...тарилгада хабаадаха ёһотой бүхы 32 ...38 колесно тракторнуудынь заһа... ...ка бэлэн болонхой шахуу. Бүхы ...нь гурбандань лэ бага зэргын заһа... ...хэ үлөө, бэшэниинь хуу дард гэмэ ...хой. Плуг, борной, культиватор гэхэ ...ну заһабарилагдажа дүүрэбэ.

...хыдаа һайн түхеэрэлгэтэй мастер... ...олоһонһоо хойно энэ жэлдэ олонхи ...байра дээрээ өөһэдөө заһабарилаа... ...орёо нарин, ехэ заһабаритай боло... һон 11 трактораа «Сельхозтехникын» отделениин Бэшүүрэй мастерскойдо заһабарилуулаабди. Юуб гэхэдэ, тэндэнь мэргэжэлтэд олон, элдэб оньһон түхеэрэлгээр түгэс, тиимэһээ эрхим шанартайгаар заһабарилна бшуу. Мүн ехэ хуушарһан табаһ трактораа Бэрээнэй механическа заводто абаашажа, орондонь шэнээр заһабарилагдаһан тракторнуудаар һэлгэжэ асараабди, — гэжэ колхозой МТМ-е даагша Рабдан Бадмаев хөөрэнэ.

— Заһабарилгаяа бүришье эртэ дүүргэхэ һэмди. Теэд тракторай ходовой частиин запасной зарим шухала хэрэгсэлнүүд дуталдажа, нилээд һаатуулаа. Мүнөөшье зарим тракторай мөөрэй гэнжэнүүдые холбодог түмэр дутуу. «Сельхозтехникын» отделенидэ захил хээд байнабди, — гэжэ колхозой главна инженер Р. Г. Соковиков хажуу тээһээнь нэмэнэ.

Мастерской соонь зарим частьнуудыень задалжархиһан шэнээргэ янзын «ДТ-75» түхэлэй гурбан тракторай хажуугаар хэдэн хүн харагдана.

— Үбэлдөө фермэ, гүүртэ, отарануудта үбһэ тэжээл зөөжэ, барилгын модо, шулуу шэрэжэ сүлөөгүй байһан эдэ хэдэхэн трактораа мүнөө мастерской соогоо оруулаад, техническэ харууһа хэжэ, хэрэгтэй болоһон юумэндэнь бага зэргын заһабарилга хэжэ байнабди. Эдэш 3—4 үдэр соо бэлэн болохо даа, — гэжэ Рабдан Цыбикжапович хэлэнэ.

Мастерскойнь досоогоо уужам, һаруул гэрэлтэй, халуун уһаар дулаасуулха түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Таһалгануудай үүдэн дээгүүр: «Механическая», «Аппаратурная», «Сварочная», «Кузница» гэхэ мэтэ гаршагууд харагдана.

МТМ-е даагша нүхэр Бадмаев заһабарилга дээрэ эрхим ажалаараа онсо шалгарһан хэдэн түрүүшүүлэй нэрэ дурдаба. Түмэршэ дархан Михаил Сафонов, электро-гагнууршан Николай Петров, токарь Виктор Лысов гэгшэд тракторта һэлгээд табиха шэнэ запчастиин үгы байхадань, хуушануудыень гагнажа, табалжа, тошылдожо байгаад табиха талаар ехэ юумэ хээ. Механизаторнууд Иван Кондратьев Патр Михайлов хоёр сеялкэ, плуг, культиватор гэхэ мэтэ машинануудые түргэнөөр, һайншье шанартайгаар заһабарилаа. Үнинэй трактористнар Андрей Новокрещенных, Арьяжаб Гөмбоев гэгшэд заһабарилга дээрэ бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгараа.

Мүнөө мастерскойн газаахи ехэ хашаа соо заһабарилагдаһан тракторнууд зохидоор зэргэлүүлэн табяатай, тээ саанань сеялкэ, плугууд баһал жагсаалда байһандал жэрылдэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Колхозой түрүү механизаторнууд И. М. Кондратьев, М. И. Сафонов, О. Б. Аюшеев гэгшэд заһабарилагдажа бэлэн болоһон тракторнуудай дэргэдэ. 2. Заһабарилга дээрэ шалгарһан токарь В. П. Лысов.

Авторай фото.

Техникэ заһабарилга түлэг дундаа

СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөн орон доторнай үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хабарай тарилга ойртобо. Механизаторнууд бүхы хүсэ шадалаа техникэ заһабарилгада элсүүлнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныш отделениин механизаторнуудай абаһан уялга соо «хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы оньһон техникээ һайнаар заһабарилжа, болзорһоонь урид дүүргэхэ» гэжэ хэлэгдэнхэй.

Һаянай байдалаар эндэ «ДТ-75» түхэлэй 4, «Беларусь» түхэлэй 4 трактор заһагдаба. Ойрын үдэрнүүдтэ үшөө 3 трактор бэлэн болгогдохоор хараалагдана. Техникэ заһабарилгада механизаторнууд А. П. Ефимов, П. П. Федотов, Ф. Думнов, В. Малофеев болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Мүн плуг, сеялкэ заһабарилга дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Хабарай тарилгын оньһон техникэ заһабарилга яһала урагшатай байбашье, бэрхэшээлнүүд эндэ тохёолдоһоор. «Беларусь» тракторай резинэ мөөр дуталдана. Энэ шухала хэрэгсэл ажахынишье, аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй складта мүнөөшье болотор үгы байһаар. «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ капитальна заһабарилгада «ДТ-75» түхэлэй трактор ябуулагдаһан юм. Тэндэхи заһабарилагшадай гэмээр энэ трактор мүнөөшье болотор бэлэн болоогүй байна.

В. САМБУЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

...рай тарилгада бэлэдхэл шалганабди

...ОЁР ОНДОО ...АЙДАЛТАЙГААР...

...ин аймагай «Георги... ...совхозой бүхы гурбан ...ээр ябажа, хабарай та... ...бэлэдхэл шалган хара... ...2, 3-дахи отделени... ...нэ хүдэлмэри хэзээ хэ... ...һээ унжагайрһан, ха... ...гүй ябажа байһаниинь...

...түрүүлэн Амгалантын ...иин машина-трактор за... ...гын мастерскойдо ерэ... ...бии байгаа сеялкэ, ...культиваторнуудынь ха... ...эндэ тэндэ хаягдашан ...ойросшье хүргүүлээгүй ...бэлэй. Харин хоёрдохи ...дэ харахадамнай маши... ...хадагалха һарабша ...егүй, бүхы зэр зэмсэ... ...эндэ тэндэ хаягда... ...саһа, шороойдо дарагда... ...байгаа һэн. Энээн дээ... ...үбэлдөө орхигдо... ...тракторнуудайнь ...детальнууд жэбэржэ гү, ...гдоод нюсгэн болоко, ...Ээзгүй мастерскойнь ...обооролдожо оайхада... ...гадир Владимир Тю... ...ханаһаашьеб бии бо...

...запасной частьнууд үгы. ...боложо заһабарилга... ...агайраа,—гэбэ.

...детальнууд дуталда... ...һайн мэдэнэгүйб. Дутал... ...эн олон гэлсэгшэ...

...хөөрэлдөөн дээрэһээ ...харахада, бригадир ямар, ...тальнуудай дутаһаниие ...байба.

...бүхы долоон плугайнь ...заһабарилагдаа бо... ...үшөөл дутагдалнууд... ...тус отделенидэ плу... ...то мөөрнүүд олоор ду... ...Хашаа соогууриь, ...тойрон ябажа харахада ...гараһан эбдэрхэй ...техникынь хажууда ...холтороогүй яһала ...мөөрнүүд хаягданхай. ...ёһоор оролдобол, ...детальнуудые эдэ ...соонһоо шэлэжэ аба...

...үдэрнүүдтэ ороохо та... ...үрэһэ хүрэнгэ һал... ...хатааха, хорлохо эгээл харюусалгатай саг туланхай. Гэбэшье энээн тухай тус отделенидэ хэншье һаналаа табяагүй байба.

Үшөө саашань уудалан харабабди: сабшалан, тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ нилээд ехэ хэмжээнэй минеральна үтэгжүүлгэ хашаагай буланда адхаатай, дээрэнь һарабша байхагүй, бороо, саһанда гутажа хэбтэнэ.

Эндэһээ гаража нэгэдэхи отделенидэ ошоходомнай ташха ондоо байдал үзэгдэбэ. Механизатор, таряашадтай хөөрэлдэхэдэ, үрэһэ хүрэнгээ аяар халуун намар байхада сэбэрлэжэ, томо жэжээрнь илгаһан, хатааһан ба машина, техникээ таряа хуряалгын дүүрэмсээр заһабарилжа эхилһэн байба. Тиимэһээ эндэ трактор, сеялкэ, культиватор, борнойнуудынь бултадаа заһабарилагданхай, бэлэн болгогдоод тусхай хашаа соо жэрытэр табяатай байгаа һэн. Дурсагдагша отделени Амгаланта, Ашангын отделенидэл адли запасной часть, детальнуудаар хэды дуталдабашье, гар һула һуугаагүй, шадал зэргээрээ оролдожо, элэжэ хуушарһаншье детальнуудаа өөһэдөө шэнэдхэн заһабарилһан юм. Заһабарилгаяа һайн шанартайгаар хэһэн байна.

Энэ ажахы жэл бүри механизаторнуудаар дуталдажа, нилээд бэрхэтэйхэн байдалда ородогшье һаа, энэ жэлдэ механизаторай һургуулида оройдоол хоёрхон хүниие эльгээһэниинь гэмшэлтэй.

Үдэр, хоногууд үнгэржэл байна. Хабарай тарилгын халуун хаһа улам ойртожо, һайн бэлэдхэлгүй таряашад, механизаторнуудай гар һула һуудагынь одоо эндэл элеэр үзэгдэхэ бэзэ. Теэд энэ бэрхэшээлые хүлеэжэ байнгүй, ойрын үдэрнүүдтэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн, энэ дутагдалаа дары усадхаха гээшэ гүт гэжэ совхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдһөө асуултай болонхой.

Ю. БАЗАРЖАПОВ,
Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэд.

Хоринн аймаг.

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ЖАГСААЛДА

Үбэлэй янгинама хүйтэн үнгэржэ, хабарай наруули дулаан үдэрнүүд захалба гээшэ. Таряашадаймнай эгээн харюусалгатай саг — хабарай тарилга үдэр ерэхэ бүридэ ойртожо байна. Хабарайнгаа тарилгые үсөөхэн үдэртэ бүхы агротехническэ заабарийн ёһоор хэбэл, намартаа арбай тариянай үндэр баян ургаса хуряажа болоно гэжэ таряашан бүхэн һайн мэдэнэ. Тарилгада хүдэлхэ оньһон техникэ саг соонь заһабарилха гэжэ ажахымнай механизаторнууд ехэтэ оролдоо гэжэ тэмдэглэмээр. Эндэ 8 хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада хүдэлжэ, дүршэлтэй механизатор Пунсык Тудупович Дамбиев хүтэлбэрилөө.

А. ИШИГЕНОВ,

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.
Загарайн аймаг.

НОБШОРҺОН ЗАНДАА

Түрүү ажахынууд бүри намар байхаһаа оньһон техникээ заһабарилдаг гуримтай. Тиимэ ажахыда техникэнь ашаг ехэтэйгээр хэрэглэгдэдэг шуу. Энэ талаар Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз яһалахан гээгдэнэ.

Тус ажахыда 65 трактор бии. Һүүлэй мэдээгээр эндэ оройдоол 20 гаранинь заһагданхай. Плуг, сеялкэ заһабарилга эндэ дурдалтагүй. Энэ ажахын хоёрдохи бригадада оньһон техникэ заһабарилга хэтэрмэ муу. Ажахын главна инженер Б. Ринчинов, тракторна нэгэдэхи бригадын бригадир К. Галсанов гэгшэдэй ажалаа һулаар ябуулһанһаа болоо.

Үдэр ерэхэ бүри хабарай тарилга дүтэлжэ байна. Ойрын үдэрнүүдтэ бүхы хүсэеэ техникэ заһабарилгада хаяжа, энэ шухала хэрэгые саг болзортонь дүүргэхэ тушаа зохисотой хэмжээ абахаар болоо.

Аргатын совхоздо үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри ямар ябанаб гэжэ хэлэжэ үтэмөөр. Энэ жэлдэ тус совхоздо хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэнэй ехэнхинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар. Ороохо таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хүн дуталдана. Ажахын главна агроном А. Ябханов үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэриие хайхарамжагүйгөөр ябуулна. Эдэ дутуу дундануудаа дары усадхажа, үрэһэ сэбэрлэхэ оньһон техникээ хоёр, гурбан халаанда хүдэлгөөгүй һаа, бэрхэшээлһээ гарахань түбэгтэйхэн болоо хаш.

Хурамхаанай аймаг. **Г. БАДМАЕВ.**

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ УУЛЗАЛГА ҮНГЭРГЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Москва да ерээд байһан КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь нүхэр В. Билягтай мартын 22-то уулзаа. Нүхэд Л. И. Брежнев, В. Биляк КПСС болон КПЧ-гэй хоорондын харилсаа холбоон тушаа, мүн хоёр партиие һонирхуулдаг мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалда хабаатай хэдэ хэдэн асуудалнуудаар үнэн зүрхэн эй, хани ёһоной хөөрэлдөө хэбэ.

АЖАЛАЙ ШЭНЭ ИЛАЛТА, АМЖАЛТАНУУД ТЭЭШЭ

СССР-эй профсоюзуудай XV съезд боложо үргэлжэлһөөр

Манай бүхы арад зон Коммунис партиин дотоодын ба гадаадын сэсэн мэргэн политикые нэгэ һаналтайгаар һайшаан дэмжэнэ, КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлон хараалһан коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын тула шэн зорилготойгоор ажаллана. Энээн тухайда СССР-эй профсоюзуудай XV съездын трибуна дээрэһээ ажалай агууехэ армиин түлөөлэгшэд—хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин этигэмжэтэд мэдүүлнэ.

Мартын 22-ой үглөөнэй заседани. Съездын президиумдэ **Г. Е. Вороновой, А. Н. Шелепинэй, Д. Ф. Устиновай** ерэхэдэнь, делегадууд болон айлшад удаан альга ташалгаар угтаба. ВЦСПС-эй, Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлөө.

Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **И. Ф. Шкуратов** трибунада гараба. Тиихэдээ түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхын тула түрүү колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй гаргаһан патриотическа үүсхэлнүүд тухай хөөрөө.

Хүдөө нютагуудай ажалшад хабарайнгаа тарилгые хаһа саг соонь, амжалтатайгаар дүүргэхын тула оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха байха гэжэ тус профсоюзай 16 миллион гэшүүдэй үмэнэһөө И. Ф. Шкуратов КПСС-эй ЦК-е найдуулба.

Тюменскэ областиин Нефтеюганска управлениин үрэмдэгшэ мастер **В. М. Агафонов** съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, партиин заабаринууд ба түсэбүүд хүдэлмэришэ хүнэй ажабайдалай гол удха, зохёон байгуулхы ажалай, хүсэл эрмэлзэлэй, шэн зоригой эшэ нүхэсэл болонхой гэжэ мэдүүлээ.

СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр **Б. В. Петровский** совет хүнүүдтэ үзүүлэгдэдэг медицинскэ туһаламжые улам һайжаруулхын, үбшэнһөө һэргылүүлхын, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай гурим сахин хамгаалхын тула хэгдэдэг ехэ хүдэлмэри тухай делегадуудта хөөрэбэ.

Латвиин профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **В. А. Блюм** совет хүнүүдэй баян дэлгэр, болбосоронгы байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ профсоюзуудай хабаадалга тушаа хэлээ. СССР-эй бүлэдэ Латвиин ороһон ушар латы шуудай хуби заяанда эрид хубилалта үүсхээ. Хүдөө нютагуудта оньһожоруулагдамал томо ажахынууд тогтоогдонхой. Социальна харилсаануудай талаар угаа ехэ хубилалтанууд болоо гэжэ тэрэ хэлэбэ.

РСФСР-эй арадай артистка, «Ленфильм» киностудиин артистка **Л. А. Чурсина** искусствын үндэр дээдэ үүргэ тухай ехэ омогорхолтойгоор хэлээ.

Югославиин профсоюзуудай Союзай соведэй секретарь **Никола Шегота** сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, СССР-эй профсоюзуудай XV съездэ Югославиин ажалшадай үмэнэһөө халуун амаршалга дамжуулба.

Араб профсоюзуудай Уласхоорондын конфедерациин генеральна секретарь **Фавзи Эль Сайед** съезд дээрэ үгэ хэлээ. Советскэ Союз сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө, өөһэдынгөө хуби заяа өөһэдөө тодорхойлхын түлөө тэмсэгшэ бүхы арадуудай найдамтай түшэгынь болонхой гэжэ мэдүүлбэ.

Профессионально-техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **А. А. Булгаков** съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хүдэлмэришэдэй залуу халаан бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ асуудалаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсээ.

Тэрэшэлэн үглөөнэй заседани дээрэ профсоюзуудай Новосибирскэ областной соведэй түрүүлэгшэ **Р. А. Мокренко**, Армениин профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **Г. В. Тарджуманян**, Саратовска томо станогуудай заводой фрезеровщик **Н. Ф. Ковалев**, Машина бүтээдэг хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **Н. В. Драгунов**, СССР-эй научно-техническэ бүлгэмүүдэй Бүхэсоюзна соведэй түрүүлэгшэ **А. Ю. Ишлинский**, Гүрэнэй худалдаа наймаанай ба эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **А. Г. Шалаурова**, Алтайн хизаарай Смоленскэ районой «Верхне-Обский» совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ **В. С. Ануфриев**, Молдавиин ССР-эй Котовско районой Костешскэ дунда һургуулиин багша **З. И. Мельник** гэгшэд үгэ хэлээ.

Москва хотын профессионально-техническэ училищинуудай һурагшад съездые амаршалба.

Съездын делегадууд «Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа» мэдүүлгэ нэгэ һаналтайгаар баталан абаа. СССР-эй профсоюзуудай XV съезд профсоюзууд дотор эмхидэһэн 98 миллион совет хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай дура зориг, хүсэл эрмэлзэлые үндэһэ болгон, эзэрхэг түримхэй политикые — США-гай империализмын ба уласхоорондын сионизмын хүсэнүүдэй зүгһөө сэхэ дэмжэгдэн, араб гүрэнүүдэй арадуудта эсэргүүгээр Израилиин засаг баригшадай ябуулжа байгаа политикые эрид шууд буруушаана, — гэжэ энэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Араб арадуудай тэмсэлые Советскэ Союзай профсоюзуудай эрид шууд дэмжэдэг тухай съезд мэдүүлээд, Дүтын Зүүн зүгтэхи империалис түримхэй ябуулгада эсэргүү олониитын тэмсэлые улам шангадхаха, үнэн зүб хэрэгээ хамгаалан тэмсэгшэ араб оронуудай арадуудтай һаналаа бүри батаар нэгэдүүлхэ уряатайгаар дэлхэйн бүхы ажалшадта, профсоюзуудта хандаба.

Үдэшын заседани дээрэ үгэ хэлэлгэ үргэлжэлөө. Президиумдэ **А. Н. Шелепинэй, П. Н. Демичевэй, М. С. Соломенцевой** ерэхэдэнь, съездын делегадууд ба айлшад удаан альга ташалгаар угтаба. Съездын делегадуудай табанай нэгэн бүхэниинь хүдэлмэришэд ба таряашадай залуу гвардиие түлөөлнэ. Ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлгын асуудалнуудта тон ехэ анхарал хандуулжа байһан энэ съездын хүдэлмэри залуушуулые тон ехээр һонирхуулна. Профсоюзуудай съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй табиһан зорилгонууд совет залуушуулда угаа ехэ удха шанартай байна, комсомолдо партиин үтэһэн дайшалхы захяа болоно гэжэ залуушуул һайшаан угтаа. — гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Е. М. Тяжельников** тэмдэглээ.

СССР-эй летчик-космонавт, Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ **В. В. Николаева-Терешкова** үгэ хэлэхэдээ, арадуудай тэгшэ эрхын, социальна дэбжэлтын, амгалан байдалай, зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн эхэнэрнүүдэй хабаадалгын шухала асуудалнуудта онсо анхарал хандуулба. Ороной бүхы ажабайдалда, уласхоорондын оршон соо совет эхэнэрнүүдэй эдэбхитэй үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилдэг байһанай гайхамшаг тодо жэшээ энүүдые дурдаба.

Тэрэшэлэн үдэшын заседани дээрэ Эстониин профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **Л. Н. Ленцман**, химическэ промышленностиин министр **Л. А. Костандов**, Таджигай профсоюзуудай Республиканска соведэй түрүүлэгшэ **А. Хайдаров**, Куйбышевска областиин Волжско автомобилиин заводой профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ **В. М. Правосуд**, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь **Г. М. Марков** гэгшэд үгэ хэлээ.

Чилиин ажалшадай нэгэдэмэл профцентрэй секретарь **Альфонсо Хаке**, Бүхэиндиин профсоюзуудай конгрессэй (ВИКП) генеральна секретарь **Ш. А. Данге** гэгшэд сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, съездын нэрэ дээрэ эльгээгдэһэн амаршалгануудые дамжуулба. Съезд мартын 23-да хүдэлмэр еэ үргэлжэлүүлбэ. (ТАСС).

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО АША ТУҺАДА

СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые совет хүнүүд тон анхаралтайгаар, шагнаа, ехэтэ һонирхон угтаа. Энээн дотор мүнөөнэй табан жэлэй түрүүшын оной дүнгүүд согсологдон гаргагдаһан, манай партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын ехэтэ оролдон шиидхэжэ байгаа зорилгонууд тайлбарилагдаһан, шэнэ асуудалнууд табигдаһан байна. Энэ үгэ дотор профсоюзуудай ажал ябуулга үндэрөөр сэгнэгдээ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойлогдоо.

Партиин найдамтай түшэг, коммунизм байгуулха хэрэгтэ олониитын хүндэтэй эмхидхэлшэ байха ёһотой гэһэн партиин уряае совет профсоюзуудай нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ байһыень ороной нютаг бүхэнһөө ажалшадай эльгээһэн олон тоото һанамжанууд баталан гэршэлнэ.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулха хэрэгтэ профсоюзуудай дүүргэдэг эмхидхэхы үүргэнь Леонид Ильич Брежневэй үгэ дотор элеэр харуулагдаа гэжэ Ленинградай «Электросила» нэгэдэлэй токарь, профсоюзай цеховой комитедэй гэшүүн **Н. Суслов** тэмдэглэбэ.

— Бидэнэр, Ставрополиин таряашад, хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөхын тула партиин гаргадаг оролдолго хүсэлэлгые һайшаанабди, — гэжэ Александровско районой «Комсомолец» колхозой үйлэдбэриин участогай начальник, Социалис Ажалай Герой **Н. Мочалов** хэлэнэ. — Манай амжалта олон ушарта түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлгэһээ, таряашан бүхэнэй өөрынь харюусалга ба шадабариһаа дулдыдаха байна. Агротехникэ һайтар шудалһанай, механизатор бүхэнэй харюусалгаяа мэдэрһэнэй, журам һайнаар сахиһанай, мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгоһоной ашаар лэ колхозой хүдэлмэрилэгшэд үнгэрэгшэ жэлдэ баян ургаса — гектар бүриһөө 41,3 центнер ороохо таряа абаа.

— КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо манай обществын амжаһан гайхамшаг туйлалтанууд Профсоюзуудай XV съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор дурдагдаа, — гэжэ Сибириин үнинэй эрдэмтэдэй нэгэн, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, Социалис Ажалай Герой **Н. Чинакал** хэлэбэ. — Табан жэлэй түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтанууд ехэ баяр, омогорхолоор угтагдана. Эдэмнай эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые бодото дээрэнь бэелүүлгын эршэ ба шанарһаа дулдыдана. Сибириин эрдэмтэд заводууд болон руднигуудтай, шахтанууд, фабриканууд ба совхозуудтай удаан болзорой сэхэ харилсаа холбоо тогтооно.

Нүхэр Л. И. Брежневэй үгэ дотор найруулагдаһан уряа, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн гайхамшаг һайндэрые социалис мүрысөөнэй шэнэ дэлисээр, ажалай шэнэ илалтануудаар тэмдэглэхэ гэһэн Коммунис партиин уряа Казахай түмэр замай хүдэлмэришэн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ зоригжол үүсхээ, — гэжэ харгын дорпрофсожой секретарь **З. Шергин** тэмдэглэбэ. Эндэхи хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд һайн, бата үндэһэ һууритайгаар түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даалгабаринуудые дүүргэжэ эхилээ. Түрүүшын жэлдэ ашаа зөөлгын түсэб горитойгоор үлүүлэн дүүргэгдэһэн, даабариһаа гадуур 2,6 миллион тонно арадай ажахын ашаанууд зөөгдэһэн, хэдэн зуугаад мянган тонно түлишэ алмагдаһан байна.

— Ажалшадай амаралта эмхидхэхын, медицинскэ туһаламжа, санаторно-курортно эмшэлэлгэ, аяншалга, социальна страховани һайжаруулхын тула совет профсоюзууд ехэ юумэ хэнэ. Медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэн гаргашалагдана. Манай республикыешье абаад үзэе. Ажабайдалай улам һайжаржа байһанай, медицинын ехэ туйлалтануудай ашаар, республика доторхи хүн зоной наһан 12 жэлээр ута болоо. Шэнэ табан жэлэй туршада Латви дотор 17 больница, стационарнуудай шэнэ корпусууд, 10 поликлиникэ баригдаха юм. Медицинскэ эмхи зургаануудай барилгануудта 40 миллион түхэриг һомологдонхой, — гэжэ Прибалтийска түмэр замай Ригэдэхи больницын хирургиин таһагые даагша **Э. Бильзенс** хэлэбэ.

— Манай барилгада хүдэлдэг залуушуул СССР-эй профсоюзуудай XV съездые комсомолой заншалаар — ажалай амжалтануудаар угтаба гээд, УССР-эй Наукануудай академиин кибернетическэ түбэй зургаанай комсомолой бүхэсоюзна габшагай барилгын комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилэгшэ В. Минзер мэдүүлнэ. Комсомол-залуушуулай зургаан коллектив съездын урда тээхи вахтада жагсаһан байгаа. Манай малярнуудай бригада социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Һүүлэй нэгэ һарын турша соо комсомол басагаднай хоёр һара шахуу хугасаагай нормонуудые дүүргэһэн, хэдэн зуугаад түхэригэй сэнтэй барилгын материалнуудые арьбалһан байна. Энэ барилга дээрэ ажалай, суртал бодолой болбосорол абаабди, хүдэлмэришэн гэһэн омог нэрын алдар солые эндэ түрүүшынхеэ мэдэрээбди. Энэ нэрэтэй бүхы наһан соогоо ханилхабди. Партиин нангин зорилгонууд, коммунизмын нангин зорилгонууд манай бүхы суртал бодолой гол удха болонхой. Эдэ зорилгонууд бидэнэй абари зангые, хүнүүдтэ хандаха ёһо гуримыемнай, манай ажабайдалай хараа шугамые тодорхойлно гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев үгэ дотороо угаа уран хурсаар хэлээ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР

КПСС-эй Улаан-Үдын райком партийна эхин организацинуудай, парткомуудай секретарьнарай нэгэ үдэрэй семинар зарлаба. Парторгнуудай тэрэ ээлжээтэ һуралсалда зуу шахуу хүн суглараа.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй зохилдуулан, эмхидхэлэй, үзэл сурталай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха талаар аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Шомоев элидхэл хэһэн байна.

Удаань семинарта хабаадагшадай үмэнэ партиин райкомой секретарь Т. И. Федотов, пропаганда ба агитациин таһагые даагша С. Г. Лумбунов гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө элидхэлые захиргаанай ·ажал ябуулгые хинаха эрхэез партийна организацинуудай хэр зэргэ бэелүүлжэ ба[illegible]н тушаа, СССР-эй 50 жэлэй ойн [illegible]үндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилгонууд тушаа зорюулба.

Арадай хиналтын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ М. Ф. Рыжаков малай үбэлжэлгын эсэсэй үедэ, хабарай тарилгын хүдэлмэриин хугасаада арадай хиналтын бүлэг болон постнуудай бэелүүлхэ хүдэлмэри тушаа тогтоо. Тиихэдээ арадай хинагшадай ажал ябуулгые партийна талаар хүтэлбэрилхэ асуудалда анхаралаа онсо хандуулаа.

Партийна организацинуудта хэрэг хүтэлбэри һайжаруулха асуудалаар КПСС-эй райкомой таһагые даагша Г. И. Довгань мэдээсэл хэһэн, заабари үгэһэн байна.

А. НАГАСЛАЕВ.

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХАДА...

АЖАЛШАН АРАД зоной дунда үзэл сурталай, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо заагдаһан байдаг. Манай партийна организаци энэ шухала заабарине бодото дээрэнь бэелүүлэн, колхоз, совхозууд, промышленна предприятинуудай коллективүүд соо эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулжа шадаһан байна. Энээнэй ашаар аймагаймнай ажалшад хүдөө ажахын ба промышленна продукци гүрэндэ тушааха түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ эхилээ һэн.

Манай колхоз, совхозуудан таряашад үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,7 центнер ороohо хуряагаа. Гүрэндэ ороohо худалдаха түсэб 148 процент дүүргэгдээ. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб — 105 процент, һү—109 процент, үндэгэ — 138 процент дүүргэгдээ һэн. Ажалдаа нимэ амжалта туйлажа, республика дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байнабди. Мал харууһалагшад, һаалишаднайшье шадамар бэрхээр ажаллаа һэн. Тэдэнэр 1971 оной нэгэдэхи, гурбадахи кварталай ажалай дүнгүүдээр мүн лэ партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө бэлэй.

Промышленна түрүү предприятинуудай тоо олошоржол байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 245 мянган түхэригэй промышленна продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө һэн. Лесхоз, барилгын материалнуудые гаргадаг Хоронхойн участок, хилээмэнэй завод жэлэйнгээ даабаринуудые саг үргэлжэ үлүүлдэг болоо. Имэ жэшээнүүдые абабал олон даа.

Эдэ амжалта манай аймагай бүхы ажалшадай эдэбхи үүсхэлтэй, шударгы ажалай хүсөөр туйлагдаа. Энээнтэй хамта, үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1971 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые, социалис мүрысөөн ба экономическа һуралсал һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнуудые хүн зоной дунда тайлбарилан ойлгуулха талаар ехэ дэлисэтэй хүдэлмэри ябуулһан байна. 1971 ондо дүн хамта 4500 лекци, тэрэ тоодо ниитэ-политическэ темэдэ — 1410, сэрэгэй патриотическа темэдэ — 401, атеизмын темэдэ — 160 гэхэ мэтэ лекци уншагдаа. Соёлой эмхи зургаануудай дэргэдэ КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые нэбтэрүүлхэ лектори, хүдөө ажахын, педагогическа, медицинскэ эрдэм ухаанай һургуулинууд болон уран һайханай бүлгэмэй кружогууд хүдэлнэ. Лекцинүүд болон хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө танса тоо харадаг бэшэ, тэдэнэй шанарта нилээд ехэ анхарал хандуулнабди. Аймагай олонхи ажахынууд улад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хамтадхамал түсэб нэбтэрүүлжэ байна.

Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэднай ажал хүдэлмэреэ һэргээжэ байна. Жэшээлхэдэ, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой Шара-Голой соёлой байшан илангаяа дэлисэ ехэтэйгээр ажалаа ябуулаа. Соёлойнгоо байшанда партиин XXIV съездын материалнуудые шудалха талаар саг үргэлжын лектори эмхидхээ һэн. Тиихэдэ «Юность» гэжэ вокальна-инструментальна ансамбль, Шара-Голой хасагуудай хоор эмхидхэгдэһэн юм. Хоровой, вокальна, хатарай, уран гоёор уншалгын кружогууд мүн лэ бии. Тематическа үдэшэнүүд эндэ тон һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг болонхой. Колхозой парткомой секретарь В. З. Алсахаев, библиотекые даагша Л. Д. Бобыкина, һургуулиин директор В. Ц. Башинхаев, соёлой байшангай директор В. М. Левин, врач П. М. Аносова болон бусад энэ хүдэлмэрине ударидадаг, эдэбхитэйгээр дэмжэдэг юм. Энэ жэшээ юундэ дурдаабибди гэхэдэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ колхоз, совхозуудай парткомуудай зүгһөө горитой анхарал хандуулһан лэ ушарта ажал хэрэгынь ходоо урагшатай байдаг шуу. Гэхэтэй хамта, партиин райкомой үүсхэлээр байгша оной эхеэр аймагай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдэжэ, социалис уялганууд баталан абтаһан байна. Соёлой бүхы эмхи зургаануудта недели бүриин информационно час үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа. Тиимэ уулзалга дээрэ «Уласхоорондын шэнжэлэл», «Түсэбтэ табан жэлэй дорюун алхам», «Хүдөө нютагаймнай хүнүүд ба хэрэгүүд», «Дэлхэйн һониной дээжэ» гэһэн асуудалнуудаар хөөрэлдөөн болоно.

Байгша оной эхинһээ холын отаранууд болон гүүртэнүдые, үйлэдбэриин участогуудые хангаха хамтадхамал түсэб бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Аймагай ажахы бүхэндэ тиимэ түсэб бии. Колхоз, совхозуудай партийна организаци нимэ түсэбүүдые дүүргэхэ талаар нилээд эдэбхитэйгээр ажаллажа байнхай. Энээнтэй хамта партийна организацинууд харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдтэ горитой анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, нимэ стенднүүд бии болоо: «Партиин түсэбүүд — арадай түсэбүүд», «Орденто Буряад оромнай, хүгжэн һалбарыш», «Манай аймаг юһэдэхи табан жэлдэ», «Колхозой (совхозой) ерээдүйн хараа түсэбүүд» гэхэ мэтэ.

Аймагай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга тухай гол түлэб эндэ хэлэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, соёлой хүдэлмэрилэгшэд ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, нилээд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна.

Мүнөө манай аймагай үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ажалшадай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэрине эдэбхи үүсхэлтэйгээр, улам эршэтэйгээр ябуулха гэһэн гол зорилгоёо партийна организациин хүтэлбэри доро амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ найданабди.

С. БАДМАЕВ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Совет Социалис Республикануудай Союзые байгуулжа хүгжөөлгэ хадаа ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай гэршэ мүн гэһэн темээр городой пропагандистнарай теоретическэ конференци болобо. Городой бүхы районуудай политическэ һуралсалай бүхы шатануудай пропагандистнар энэ конференцидэ сугларaa.

Теоретическэ конференцидэ хабаадагшад элдэб темээр лекцинүүдые шагнаһан байна.

СССР-ые байгуулжа хүгжөөлгэ — ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай толотомо гэршэ мүн гэһэн темээр түүхын эрдэмэй доктор, профессор Е. Е. Тармаханов, национальна асуудалаар ленинскэ программа гэһэн темээр түүхын эрдэмэй кандидат Г. Н. Заятуев, В. И. Ленин — Совет Социалис Республикануудай Союзые байгуулагша мүн гэһэн темээр Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай ахамад багша А. Г. Гурожапов, социалис нацинуудай бүридэн бии бололго, тэдэнэй унги удха ба гол шухала шэнжэ тэмдэгүүд гэһэн темээр багшанарай институдай багша, пропагандист З. В. Перминова гэгшэд энэ конференци дээрэ лекцинүүдые уншаһан байна. Мүн социалис нацинуудай хүгжэн һалбаралга, удаа дараалан бэе бэедээ дүтэрхы болохо гээшэ коммунизм байгуулгын жама ёһон мүн гэжэ темээр түүхын эрдэмэй кандидат Г. И. Охрименко, социалис оронуудай коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта национальна байгуулалтаар КПСС-эй дүй дүршэл тухай асуудалаар түүхын эрдэмэй кандидат В. Б. Батоцыренов гэгшэд лекци уншаба.

Манай корр.

БУЛТАНАЙ ХАБААДАЛСАХА ХЭРЭГ

Оронойнгоо промышленностиие улам түргэнөөр хүгжөөхын тула һайн шанартай булад ехээр хайлуулха ёһотойбди. Булад хайлуулхын тула түмэрэй хаядаһа суглуулха хэрэгтэй. Ажалшан бүхэн энээниие һайн ойлгоно. Һургуулиин үхибүүдшье энэ шухала хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. Теэд ганса һургуулиин үхибүүд түмэрэй хаядаһа суглуулдаг бэшэ ааб даа. Промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай коллективүүдтэ тиимэ даабари үгтэдэг байна. Манай республикын ажалшад энэ шухала хэрэгтэ яһала анхаралтайгаар хандадаг гэжэ хэлэмээр. Эдэнэр үнгэрһэн жэл түмэрэй хаядаһа ехээр суглуулжа, хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Гэбэшье долоон аймаг түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа дүүргээгүй һэн. Байгалай леспромхозой, судна бүтээлгын заводой, Элхиин автомобиль заһабарилгын заводой, сэмбын фабрикын. «Буржелезобетон» нэгэдэлэй коллективүүд түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа ойрдоол 90 процентдэ хүргэһэн байха юм. Нимэ томо коллективүүд түмэрэй хаядаһа суглуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ шадаа һаа, ехэ юумэ хэхэ бэлэй. Теэд энэ шухала хэрэгтэ хайша' хэрэгээр хандаһаниинь харамтай. Шэнэ жэлэй эхинһээ олохон ажахынуудай коллективүүд түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа дүүргээгүй байха юм. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд түмэрэй хаядаһа суглуулха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаца. Энээнһээ боложо хэрэглэлһээ гараһан станогууд, оньһон түхеэрэлгэнүүд, бэшэшье түмэр зүйлнүүд саг болзор соогоо тушаагдаагүй, хура бороо доро жэбэржэ хэбтэдэг. Энээниие саг болзор соонь гүрэндэ тушаагаа һаа, ехэ булад хайлуулагдаха бэлэй.

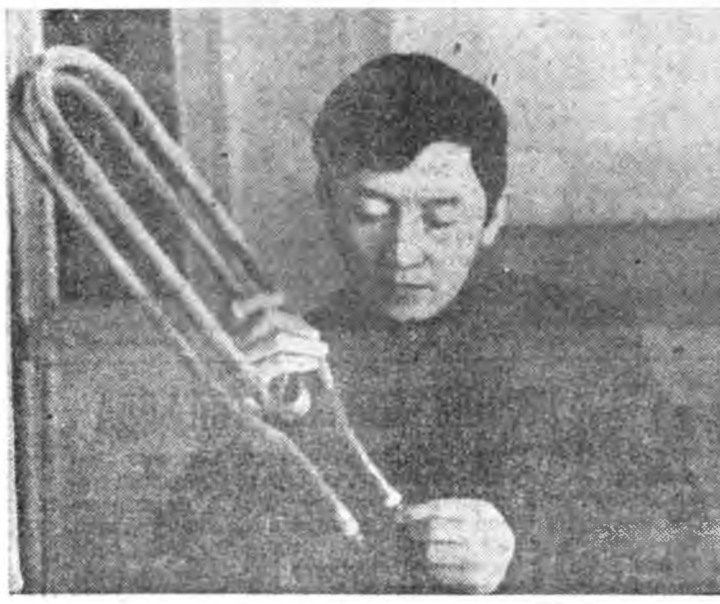
Холын аймагуудай колхоз, совхозуудай ажалшад түмэрэй хаядаһа суглуулһан аад, тэрэнээ манай «Вторчермет» управлениин складта эльгээхэ аргагүй байдаг. Буряадай автотранспортна управлениин, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошод ашаа шэрэжэ хүдөө ошоһон аад, хооһоор бусажа ерэдэг заншалтай. Хүдөөдэ суглуулагдаһан түмэрэй хаядаһа абажа ерээ һаа, эдэнэр ямар ехэ ашатай туһатай юумэ хэхэ бэлэй. Теэд тиимэ юумэн хэгдэнэгүй. Жолоошод хооһон машинануудаар хүдөөһөө бусажа ерэһэн зандаа. Эдэ бүгэдые гуримшуулжа шадаагүй һаа, манай республикын ажалшад түмэрэй хаядаһа суглуулха даабаряа дүүргэхэнь бэрхэтэй болохо. Түмэрэй хаядаһа ехээр суглуулхын тула промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд, һургуулиин һурагшад бултадаа оролдохо ёһотой.

Б. БЕРЛОВИЧ,
«Вторчермет» управлениин ахалагша инженер.

ТАНИЛСАГТЫ, ШЭНЭ АРГА

Уһа халааха түхеэрэлгэ

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахымнай мэргэжэлтэд хонишод, малшадайнгаа бар хүсөөр хэдэг зарим ажалые оньһожоруулжа, гаргашыень эрид хороон, ашаг олзыень улам дээшэлүүлхын тула горитойхон оролдолго гаргадаг болонхой. Тиин байгша ондо хонидые бүлеэн уһаар уһалха түхеэрэлгэ ухаалан зохёожо, ажахынгаа хонидой 12 отарада тодхоһон юм.

Нэн түрүүлэн автомашинаар асарагдаһан уһаяа хонидой дулаан байра соо тодхогдоһон ехэ боошхо гү, али цистерн соо тусхай соргоор эюулжэ абана. Уһа хэһэн амһартынь хажуу талада тус бүреэ 4 киловатт хүсэтэй «ТЭН» түхэлэй хоёр түхеэрэлгэ һуулгагдаһан юм. Уһа халааха «ТЭН» (электроспиральнь) зайн галай утаһаар рубильник предохранитель хоёртой холбогдонхой байха ёһотой. Эдэ бүхы холбоонуудыень тусгаар халхалжа, усал аюулыень зайсуулха шухала. Гурбан кубометр уһанай багтаамжатай боошхо соохи уһан зайн галай хүсөөр минл 3 часай туршада халаагдана. Уһаяа 20 градус хүрэтэр халаагаад, зайн галаа болюулжа, боошхынгоо доодо талада түхеэрэгдэһэн соргынгоо амһарые нээгээд, резинэ хоолойгоор хобоонуудтань дамжуулан эюулнэ. Уһаяа түргөөр халааха гэбэл ТЭН-үүдыень (теплоэлектронагреватель) томонуудаар, тус бүреэ 10 киловатт хүсэтэйгөөр хэхэдэ һайн. Уһа халааха энэ түхеэрэлгэ 220 вольт гү, али 380 вольтын электроток дээрэ хүдэлгэгдэхэ байна.

Энэ түхеэрэлгэ хэжэ тодхоһоной ашаар ажахымнай хонин ажалай гаргаша нилээд доошолоо. Жэшээлбэл, урдань үбэлжэлгын үедэ уһа халаахын тула 2592 түхэригэй түлеэн галдагдадаг һаа, харин мүнөө 518 түхэригэй зайн гал гаргашалагдана.

Ажахы бүхэн энэ арга үргэнөөр нэбтэрүүлбэл, хонин ажалайнгаа ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Д. ДАМБАЕВ,
Яруунын аймагай Нарһатын совхозой главна зоотехник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зоотехник Д. Дамбаев уһа халааха «ТЭН» хаража байна.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Газар таряалан эрхилхэ шухала асуу...

БАЙГААЛИН... ДҮРБЭН ЁҺО ГУР...

Манай орон газар дайдаар уужам. Теэд энэмнай ... зааргүй бэшэ ха юм даа. Жэшээнь, тарянай газарые ... дэ хубаажа үзэхэдэ, мүнөө ойрдоол 0,95 гектар хүр... шадаа энэ тоо бүри бага болохо. Юуб гэхэдэ, хүн ... олошорхо, саашадаа барилга бүри ехээр хэгдэхэ бшу... хамта эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэри... зорилгонууд табан жэлэй түсэб соо табигдана. Н... Брежневэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, гектар газарнай ... улам бүри эхэ продукци үгэдэг байха зэргэтэй. Эгзэ... рэһээ партимнай хүдөө ажахын үйлэдбэрине улам ... тэй болгохо асари ехэ программа зохёогоод, бэелүү... ха юм.

— Тарянай ургаса дээшэлүүлхэ, газарай үрэж... руулхын тула оронноймнай хүдөө ажахыда үгтэжэ бай... мүнгэ зөөрине хайшан гэжэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэг... таряалангые эрхим һайнаар эдлэн хэрэглэхэдэ түй... наукын үндэһэ һууритай тиимэ адли тэгшэ жама ёһо... гээшэ гү?

ТАСС-ай корреспондент нимэ асуудалтайгаар ... ай вице-президент академик В. Д. ПАННИКОВТА ... байна. Тэрэ иигэжэ харюусаа:

— Газар таряалан эрхилхэ ёһо гурим гээшэмнай мүнхэдөө тогтоошоһон дүрим, хубилгагдаша, хэлбэришэгүй заабари бэшэ. Элдэб зонуудай гансашье хүрьһэнэй-байгаалиин онсо илгаае хараха бэшэ, харин поли, һайжаруулагдаһан бэлшээриин, хээрын сабшалангай участок бүхэнэй өөрынь шэнжые хараада абажа, тэрээндэнь тааруулан, агротехникын зохихо онол арга хэрэглэхэ ушартай.

— Газар таряалан эрхилхэ ёһо научна үндэһөөр эрхилхэ ниитэ ёһо журам олон ааб даа. Мүнөө тэдээн сооһоо үйлэдбэридэ хэрэглэхэ талаар онсо удха шанартай, тон шухала дүрбэн тиимэ ёһо гурим тухай эндэ тогтожо хэлэбэл таарамжатай байна.

Нэгэдэхеэр, энэмнай эгээл багаар, дундуур, эгээл ехэ хэмжээгээр абажа үзэхэ гэһэн ёһо гурим болоно. Хэрбээ нэгэ полиин хүрьһэндэ оруулагдаһан азодойнь гектарай 10 центнер тарянай ургахада хүрэхэ байгаад, тэрээн дээрэнь гектарай 30-һаа дээшэ центнер тарянай ургахада хүрэхэ фосфор, калийна болон бусад шэмэтэ бодосууд оруулагдаһан байба гэлэй. Теэд минеральна үтэгжүүлгын (фосфор, кали) хэды нимэ ехээр оруулагдаһаншье һаань, эсэстээ ургасань гектарай 10 гаран центнерһээ дээшэ гарахагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэ имагтал азодынь багадаһан дээрэһээ ургасань ёһоор дээшэлээгүй бшуу.

Баһа нэгэ ондоо жэшээ. Газарай хүрьһэндэ шэмэтэ бодосууд, шииг нойтон хэдышье элбэг байгаад, харин хүрьһэниинь гашуун зүйлөөр ехэ байгаа һаа, мүртэй ургаса абтахагүй. Тиимэһээ тэндэ минеральна үтэгжүүлгэ үнөө ехээр нэмэхэ бэшэ, харин хүрьһэндэнь избёосхо оруулха шухала.

Ургамалдашье, баһал амитандал адли, алишье талаараа тэнсүү, тааруу, эгээл зохид рационтой тэжээл хэрэгтэй. Тэрэниие хангажа шадаад байгаа һаа, ямаршье ургамал шэмэтэ бодосуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, эсэстээ үндэр баян ургаса үгэхэ жэшээтэй. Элдэб шэмэтэ бодосууд, шииг нойтон, наранай гэрэл гэхэ мэтэ дан хэтэрхы ехэ байгаа һаа, ургамалай ургасада туһа болохын орондо, тодхор татажа магад.

Тиимэһээ ямар газарта агротехникын ямар хэмжээнүүдые хэрэглэхэб гэжэ тодорхойлходоо, нэн түрүүн эгээ бага, дундуур, эгээл ехэ гэһэн ёһо гуримай эрилтые хараадаа абаха ёһотой.

Мүнөө орон доторнай агрохимиин албанай яһала һайнаар табигдаад, үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар олон тоото туршалгануудай хэгдээд, олонхи колхоз, совхозуудай агрохимиин картограмматай болоод байһан сагта ямар газарта хэды шэнээн шэмэтэ бодостой үтэгжүүлгэ оруулхаб гэжэ зүбөөр тодорхойлхо арга боломжо гүйсэд бии.

Газар таряалан эрхилхэ хоёрдохи шухала хуулинь **хүрьһэндэ бодосуудыень бусаажа үгэхэ ёһо гурим болоно**. Энэмнай ямар удхатайб гэхэдэ, ургасадань гаража ошоһон хүрьһэнэйнь шэмэтэ бодосуудые дахин бусааха, дутууень хүсөөхын тула хэрэгтэй соонь үтэгжүүлгэ оруулха, агротехническэ ондоошье онол аргануудые хэрэглэхэ шухала. Хэрбээ тиимэ юумэ хээгүй һаа, газарай үрэжэл муудажа эхилхэ бшуу.

Зарим ажахынуудта юушье хээ һаань, таряалангайнь ургаса биратай дээшэлдэггүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, газарһаа ургаса ехээр абаад лэ, тэрэнээ үтэгжү... сэд бусаадаггүй байга... нэйнь шэмэтэ бодосууда... алдагдаа гээшэ.

Хүрьһэндэ шэмэтэ бо... бусаажа үгэхэ ёһо гури... гээшэ гансашье газар... дээшэлүүлхэ, тэндэһээ ... соо үндэр ургаса абадаг... һэн удхатай бэшэ, мүн... биологическа талаараа ... нартай продукци абаха ... но бшуу.

Мүнөө манай ямар... нуудай таряалан дээрэ... на үтэгжүүлгэ, наг шэб... гоор оруулха аргатай ... хада, газарай хүрьһые ... досуудаар элбэгжүүлхэ ... гуримые наринаар сахи...

Ургамалай ургаха, ... хэрэгтэй бүхы эрхэ ... дые хамтаруулан хэрэгл... римые сахиха гээшэ ба... тар шухала удха шана... бүхы эрхэ нүхэсэлнүүд ... амяар амяараар нүлөө... харин бултадаа бэе бэ... холбоотойгоор нүлөө... Энэмнай физикэ, хими, ... жама ёһондо хабаатай ... хубилжа, хүдэлжэ байда... бэл, фосфорно, калийна ... гэ оруулаад байбал, нэм... таряае үбэлэй хүйтэнд... болгохо, мүн шииг нойт... хэрэглэдэг болгохо арга... научна туршалга, түрү... нуудай дүй дүршэл д... рагдана. Гурбан жэлэй ... демик П. П. Лукьяненко... шалга хээ. Урда тээнь ... ургуулһан хоёр ондо... дээрэ безостая-1 сорт... тарая. Нэгэ газартань ... хээд, нүгөөдэдэнь хэ... Үтэгжүүлһэн газартань ... центнер ургаса абтаа. Т... гэ тонно ороохо абахы... тонно уһа гаргажа, газ... лаа юм. Харин үтэгжүү... лаагүй газараа ороо... бүхэндэнь 122,8 тон... уһаар ундалуулаа. Энд... тарай 30,7 центнер тар...

Эндэһээ ямар тобшоло... хэдэ, агротехникын али ... аргые хэды ехээр хэр... газарай ургасые эрид ... хын аргагүй. Бүхы хэм... гануудые адли тэгшээр ... дэ, һайн үрэ гараха б...

Дүрбэдэхинь — нэгэ ... до ондоо ургамалнууд... һэлгүүлжэ тариха ёһо ... гү, али севооборот гэш... сахиха хэрэгтэй. Тар... ямар нэгэ ургамалые ... дэ удаагуур таряад, т... техникын бүхы хэмжээ... байбашье, харин тэндэ... гамалнуудые саг саг... тарижа байһанда орхо... доошоо байдаг. Жэш... рязевай нэрэмжэтэ а... шалгынгаа поли дээрэ ... туршалга хэжэ, ур... һэлгүүлжэ тарихада ... тайб гэжэ харуулаа. Н... ямаршье үтэгжүүлгэ ... жэл бүри хара таря... гектарай 8,7 центнер у... Харин баһал үтэгжүү... гүй жэл бүри ондо ... нуудые һэлгүүлжэ тар... тарай 16,8 центнер ... хуряагдаа. Ойрын хоёр... дэ оронноймнай бүхы ... севооборот нэбтэрүүл... хэ байна. Зорилго юу... вооборотой гуримые ... хиха, үшөөл һайнаар ... хэрэгтэй.

СВЕРДЛОВСК. «УЗТМ» гэжэ томо үзэгүүд—Уралмашай фирменнэ тэмдэгүүдые Украина ба Таджикистанай, Эстони,ба Азербайджанай предприяти болон барилганууд дээрэ хаража болоно. Манай уужам дэлгэр ороной булан тохой бүхэндэ газар малтадаг экскаваторнуудтай ушархат.

Ойн баярай жэлдэ энэ заводой коллектив аха дүү республиканууд та бэлэн продукци ашаһан түмэр харгын гурбан мянга шахуу вагонуудые эльгээгээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашаа тээлгэ. Украинын металлургнууд хүсэтэ прессэй детальнуудые абаха.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон доторнай

УДМУРТЫН УНИВЕРСИТЕТ

ИЖЕВСК. Республикын дээдэ һургуули болохо багшанарай институдай бааза дээрэ Удмуртын гүрэнэй университет байгуулагдаба. Мүнөөдөө эндэ долоон факультет эмхидхэгдээ. Һуралсалай шэнэ жэлһээ экономико-хуули сахилгын наймадахи факультет нээгдэхэ юм. Энэ факультет промышленность, хүдөө ажахые түсэблэхэ, хуули сахиха мэргэжэлтэдые бэлдэхэ зорилготой.

ХҮГЖЭМЭЙ УУЛЗАЛГА

ЯКУТСК. Городой соёлой байшанда залуушуулай филармониин шэнэ сезон нээгдэбэ. Эндэхи телевидениин хоор болон оркестрэй, хүгжэмтэ театрай, мүн «Сарыал» гэжэ һая эмхидхэгдэһэн яхад дуу, хатарай ансамблиин концертнүүд харуулагдахаар түсэблэгдэнэ. Эдэ коллективүүд СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан шэнэ программа бэлдэжэ байнхай.

ДАЛАЙН МҮЛЬҺЭН ДЭЭГҮҮР

КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ Заполяриин прииск ошохо түрүүшын автомашинанууд Певегһээ гараба. Эндэхи харгын-транспортна предприятиин жолоошод 250 километр зай гаталха юм. Зүүн Сибириин далайн Чуанска булангай мүльһэн дээгүүр харгынь хахад гараха. Энэ хүшэр замай 20 километр бүхэндэ жолоошодой амарха, машинаяа заһаха, заправка хэхэ постнууд байгуулагдаа.

Хабарай хагсуу хаһа болотор жолоошод алта малтагшадта 12 мянган тонно ашаа асарха даабаритай.

ТАСС-ай корр.

Певек.
Чукотско национальна округ.

ГЭРЭЙ БУЛАД ХУШАЛТАНУУД

Элдэб хэрэгсэлнүүдые металлаар бүтээдэг Новокузнецкэ завод гэрэй хушалтануудые үйлэдбэрилэн гаргажа захалба. Булад отолходо' гараһан хэршэдэһээр тиимэ хушалта бэлдэгдэнэ. Губилтаһан бухэ черепицэ хэбтэ сохижо гаргахын тула орёо бэшэ түхеэрэлгэ хэрэгтэй болобо. Имэ хушалта харахада зохид, хямда, бүхэ.

Ороной ой модоор хомор районуудай улад зон гэрнүүдтээ имэ материал модон хушалтын орондо хэрэглэдэг болохо. Энэ завод имэ хушалтануудые Поволжиин, Украинын, Дунда Азиин районуудта түрүүлэн эльгээбэ.

Тус предприяти хоёр миллион шахуу имэ шэнэ зүйлнүүдые мүнөө жэлдэ үйлэдбэрилэн гаргаха. Энэнь гурба мянган гэрэй хушалта болохо юм. Табан жэлэй дүүрэтэр энэ завод хоёр-гурба дахин ехэ хушалта гаргадаг болохо.

КАМАЗ—ТУЛГАНУУД ДЭЭРЭ БАРИГДАХА ЗАВОД

Сүүдхын туршада 64 нүхэн малтагдана. Камска автомобилиин заводой барилга дээрэ хүдэлдэг үрэмдэгшэд ажалай имэ амжалта туйлаба. Камска түрүүшын автомобилиин 1974 ондо бүтээгдэхэнь эдэнэрэй ажалһаа сэхэ дулдыдана. Үрэмдэгшэдэй ажалай эршэ үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ гурба дахин дээгүүр байгаа.

Камскын энэ асари ехэ барилгые тулганууд дээрэ бодхоохо гэжэ шиидхэгдэнхэй. Теэд ямар тулганууд хэрэгтэйб? Газар руу зоогдодог тулгануудые хэрэглэхэдэ удаан, үнэтэй. Эндэ түрүүшынхиеэ ондоо янзын тулгануудые хэрэглэбэ. Энэнь юрын тулгаһаа юугээрээ ондооб гэхэдэ, һуури табилгын болзор хэдэ дахин хороопо. Тэрээнһээ гадна барилгашадай газар малтаха даабари һураггүй бага болоно.

Имэ тулгануудые бэлдэхэдэ бэлэн юм. 1200 миллиметр үргэнтэй, 20 метр шахуу гүнзэгы нүхэ тусхай түхеэрэлгээр үрэмдэдэг. Тэрэ нүхэн соо тусхай хэб һуулгаад, бетон шудхадаг байна.

ТАСС-ай корр.

Набережные Челны.

ШЭНЭ ХУЕСАҺАН ОЁД...

Казаниин оёдолой ... фабрика «кримплен» ... тетическэ бүдөөр ... оёжо захалба. 1972 он... рай оёдолшод ороной 60 ... 10 миллион шахуу ... тюм, үмдэ болон бусад ... оёхо гү, али нёдон... лэйхиһээ 7 миллион ... хэриг...й сэнтэй хубсаһ... хэ юм.

«ЖУРНАЛИСТЫН БИБЛ...

Политическэ литерат... лэл найман номһоо ... «Журналистын библ... хэблэн гаргаба. Редакци... мэрилэгшэдэй, хүдөө... дэлмэришэн коррес... дэй, университедүүдэй, ... дээдэ һургуулинуудай ... дүүдэй, журналистик... ниин студентнэрэй ... бэлдэгдэһэн энэ ном «... хай В. И. Ленинэй, парт... баринууд» гэһэн статья... документнүүдээр эхил... темэ», «Газетэ, автор ... ша», «Бэшэжэ һураха... тэ—партийна комитет... гэхэ мэтэ ба бусад ас... тэрээндэ ороно.

ШЭНЭ БАЙДАЛ ТҮХӨӨГШЭ ТОЛОН

„МАРИИ КОММУНА“

...хы СОВЕТ АРАД зонтоёо ...мари арад ССР Сою... ...жэлэй ойе угтахаар бэл... ...байна. Үнгэрһэн табин жэлэй ...үнние, һара, үдэр бүхэнние ...ажалшад түүхэдээ алтан ...мүр гаргажа гаталаа.

...май мари улад зоной урда ...байдал хүндэ хүшэр, барга ...ы байһан юм. Революциин ...тээ нэгэ нимгэхэн ном соо ...һэн дурдалга харуулая: ...улад зоной мүнөөнэйнь бай... ...хартай байна даа, үнгэр... ...танышье һэнэгтэй юумэн ...ээдүйнышье үшөөл хэсүү ...байха даа. Бүри мүнөө боло... ...изагууртанай магад үгы ...шье эдэнэрэй байдал һү... ...ранхы шэнгил байжа боло... ...ком тиигэхэл даа), шэнэ бай... ...абаашаха толон урда ...нагүй даа». Мариин ...оной тэрэ үеын харанхы

Манай ороной олон нютагуудта, хилын саана эдэ продукци эльгээгдэнэ.

Промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэхэтэй хамта республикымнай түхэл шарай үндэһөөрөө хубилаа. Шэнэ шэнэ городууд, һуурин тосхонууд бии болоо, манай ниислэл—Йошкар-Ола танигдашагүйгөөр хубилаа. Социалис индустриин хүгжэхэтэй хамта хүдэлмэришэн анги бии болоһон байна. Мүнөө манай промышленность, транспорт, барилгада зуу мянга гаран хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо мари яһатан хүдэлнэ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр урмашаһан манай республикын хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоо. Үнгэрһэн жэлэй 9 һара соо промышленна предприятинууд про-

байна. Энээнтэй хамта хүдөөгэй ажалшадай байдал һайжарна. 1965 онойхитой сасуулхада, 1970 ондо колхознигуудай олзо 68, совхозой хүдэлмэришэдэй олзо 28 процентээр нэмээ.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ гайхамшаг түрүүшүүл урган гараа. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ дээдэ ба тусхай дунда эрдэмтэй гурба мянган мэргэжэлтэд мүнөө хүдэлжэ байна. Хэдэн зуун түрүү хүнүүд дээдын орден, медальнуудаар шагнагданхай, 10 хүндэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Совет засаг, ленинскэ национальна политикын бодотоор бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Мариин арад зон социалис удхатай, үндэһэн түхэл маягтай культураяа хүгжөөхэ аргатай болоо. Революциин урда тээ мари үндэһэтэнэй 90 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан. Мариин АССР— мүнөө бүгэдөөрөө үзэг бэшэг мэдэдэг республика болонги. Найман жэлэй бүгэдэ ниитын һуралсал бэелүүлэгдээд, бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлэгдэжэ оробо.

ХҮГЖЭЛТЫМНАЙ ЗАМ ИИМЭ

П. АЛМАКОВ,
Мариин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ

...байдал тухайда энэ ном ...он зүбөөр бэшэгдээ. Зүгөөр ...айдай ерээдүй тухайда автор ...дуу хэһэн байна.

...байдалда асарха толо... ...Октябриин революци болоо ...Совет засаг национальна, ин... ...циональна зорилгонуудтаяа ...үулан, ниитынь хүгжэлтын ...ье байгаа хадань бүхы улад ...ехэ эрхэ—хуби заяагаа ...тодорхойлхо эрхэ олгоһон

...Мариин арадай автономито ...байгуулха тухайда» дек... ...В. И. Ленин, М. И. Калинин ...табижа, 1920 оной нояб... ...гаргаһан юм. Энэнь ма... ...ад зондо түүхэтэ удха ша... ...документ мүн болоно. Ин... ...онализмын, арадуудай ха... ...рисаанай, адли тэгшэ эрхын ...гурим ёһонуудта үндэ... ...совет автономи хадаа үн... ...атанай бүхы талаараа хүг... ...нээжэ үгөө.

...декредэй гараһанһаа хойшо ...болоод байхада. манай ...байдалда үндэһэн хуби... ...удай болоһон дээрэһээ ...автономито область авто... ...республика болгогдоо һэн. ...хүшэр үе сагта Мариин ...хүгжэлтээ эхилһэн юм. ...атай энэ хизаар алишье ...гээгдэнги байгаа. Арад ...үзэг бэшэг мэдэхэгүй, га... ...атай, харгы зам үгы — ...лин балай хизаар байһан ...даа. Коммунис партиин, Со... ...правительствын саг үргэл... ...һаламжын ашаар мари ...гээгдэлһээ гаража, олон ...һатантай манай гүрэндэ ...тэй адли болон хүгжөө.

...мышленностиин хүгжэһэн ...хадаа манай хизаар нютагай ...манай гэршэ мүн. Ара... ...ажахын гол һалбари энэ ...Тиигэхэ зуураа энэ һал... ...үндэһөөрөө хубилһаниинь ...даа. Урдань шэл бутылка, ...дабирхай, лапти, рогожо, ...корзина гэхэ мэтые ...байгаа һаа, мүнөө ма... ...предприятинууд тон олон ...продукци гаргадаг бо... ...электронно, автоматиче... ...приборнууд, радиогой хэ... ...сүүд, металл зүһэдэг зэб... ...водильнигай хэрэгсэл, ви... ...болон бусад болоно.

дукци худалдаха түсэбөө 4,5 миллион түхэригөөр үлүүлэн дүүргээ, саада жэлэйнь энэ үеынхитэй сасуулхада, энэнь 8 процентээр ургаа.

Мариин таряашадай ажабайдал үндэһөөрөө хубилба. Ленинскэ кооперативна түсэб бэелүүлһэнэй ашаар манай таряашад урданай үлэн хооһон байдалтаяа хахасаа. Мүнөө манай республикада 136 колхоз, 54 совхоз бии юм. Эдэмнай оньһожоруулагдаһан томо ажахынууд юм. Эдэнэрэй полинууд дээрэ таряанай 2.000 комбайн, 11 мянган трактор (15 мориной хүсэндэ оруулхада), 4.000 автомобиль болон бусад техникэ хүдэлнэ.

Хүдөө ажахые социалис болгон үндэһөөрнь хубилгаһанай ашаар таряанай талмай ехэ болоо, адуу мал, шубуун ехээр үдөө. Эдэ бүгэдын ашаар колхоз, совхозууд бэхижэһэн, хүдөөгэй ажалшадай байдал һайжарһан байна. Мал ажалые промышленна аргаар эрхилхын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Оньһожоруулагдаһан мал ажалай 31 комплекс, шубуунай 3 фабрика баригдажа, ашаглалгада үгтэнхэй. Үшөө 19 комплекс ашаглалгада оруулагдажа байна.

Һүүлэй табан жэлэй туршада манай республикын хүдөө ажахы урагшаа ехэ алхам хэһэн байна. Энэ үе соо таряан 57 процентээр, хартаабха—38, һүн—77 процентээр, мяхан—2,1 дахин, үндэгэн—3,4 дахин ехээр абтаа. Юһэдэхи табан жэлдэ хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ үшөөшье ехэ зорилгонууд табигданхай. Мал ажалай 122 комплекс баригдахаар түсэблэгдэнэ. Таряа, һү 2,5 дахин, мяха—3,5 дахин ехээр абахаар хараалагдана. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүнгүүдые багсаалхада, хүдөө ажахын талаар табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Саада жэлэйхитэй сасуулхада, үнгэрһэн жэлдэ гектар бүриһөө 3 центнерээр ехэ таряан абтаһан байна.

Республикын мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд ехэ амжалта туйлаа. Гүрэндэ мяха худалдаха 1971 оной түсэб 9 һара соо 85, һү—84, үндэгэ—75, нооһо—100 процентээр дүүргэгдээ һэн. 1970 онойхидо орходоо, нёдондо жэлдэ эдеэ хоолой эдэ зүйлнүүд ехээр абтаһан

Үндэһэн кадрнуудые бэлдэхэ гээшэ культурна революциин шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Революциин урда тээ мари яһатанһаа хэдыхэн лэ хүн дээдэ эрдэмтэй болохо аргатай байгаа. Совет засагай үедэ Мариин хэдэн мянган хүбүүд, басагад элдэб мэргэжэлээр дээдэ һургуули дүүргэжэ гараа. Ниитэ эрдэмэй ба тусхай дунда һургуулинуудта 180 мянган һурагшад, хоёр институдта—12 мянган студентнэр һурана. Мариин гүрэнэй университедэй нээгдэһэн ушар хадаа манай республикын культурада ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно. Дээдэ, дунда эрдэмтэй 36 мянган мэргэжэлтэд республика доторнай хүдэлжэ байна. Эдэнэрэй олониинь марийцүүд юм. Революциин урда тээ мари яһатанһаа нэгэшье эрдэмтэ байгаагүй юм. Мүнөө республикадамнай 765 эрдэмтэд хүдэлнэ, тэдэнэй 200-ниинь эрдэмэй доктор ба кандидат нэрэ зэргэтэй.

Литература ба искусство хүгжэжэ байдаг. Мариин уран зохёолой эхи табигшад С. Гавайн, М. Шкетан гэгшэдэй хойноһоо олон поэт, зохёолшод урган гараа, хүгжэмэй, уран зурагай искусство бии болоно.

Хүдөөгэй һуурин, тосхонуудай түхэл шэнжэ танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа, ажалшадайшье байдал һуудал тон ондоо болоо даа. Колхоз, совхозуудые электрижүүлгэ дүүрэнхэй, һургуули, больница, клуб, библиотекэ, магазинууд, элдэбын мастерскойнуудай тоо жэл бүри олошорно. Һуурин газарнуудта газ оруулха хүдэлмэри түгэсэжэ байна.

Совет арадай манлай — Коммунис партиин ударидалгаар, ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ түшэглэдэг манай национально-гүрэнэй автономиин хүгжэһэнэй ашаар манай республикада иимэ гайхамшаг хубилалтанууд болоо. Иимэ автономи хадаа арадай засагай илан мандаһанай бодото гэршэ мүн.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэб бидэнэрэй үмэнэ үшөө ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ. Шэнэ заводууд баригдаха, бэшэшье барилганууд хэгдэхэ, эдеэ хоолой зүйл ехээр абтадаг болохо юм. Манай улад зоной байдал һайжарха, социально-культурна байгуулалтаар ехэ юумэн хэгдэхэ. Шэнэ табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн дэлгэрэнхэй гэжэ хэлэгдээ һэн. Тиихэ зуураа ниитын үйлэдбэриин аша үрэ улам ехэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха юм.

Манай арад зоной хуби заяан атаархама һайхан даа. Сүлөөтэ арадуудай агууехэ бүлэ соо зол жаргалаа олоһон уладай хуби заяан гээшэ ааб даа.

ЭГЭЭЛ ГЭРЭЛТЭ ҮДЭР ХҮРЭТЭР

(В. И. Лениндэ эльгээгдэһэн нэгэ бэшэгэй мүрөөр)

Мариин Ронга гэжэ нэгэ нютагай комсомолшуудай Владимир Ильичтэ эльгээһэн бэшэгэй буулгабари «түрэл Ильичтэ» гэһэн суглуулбарида оруулагданхай. Энээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Залуу Россин залуу коммунистнууд, бидэнэр, Танай таби наһаартнай амаршалнабди. Маанадай эгээл хүндэтэй хүн— Та саашадааншье бидэнэрые һургаха, хэзээн ажалайнгаа эгээл гэрэлтэ үдэрэй ерэтэр мэндэ һайн ябаха бээзэт гэжэ найданабди. Манай бэшэг Танда обёорогдоншьегүй үлэжэ болохо бээз даа. Тиигээшье һаа, Танһаа нэгэ хэдыхэншье һаа үгэтэй харюу хүлеэжэ байһыемнай мэдэһэй гээд бидэнэр хүсэжэ байнабди. Манай агуу багша маанадта ехэ дүтэ һанагдадагта, манние мартадаггүй гэжэ танай харюу тодоруулха һааб даа. Найданабди. 1920 оной майн 10».

Энэ бэшэг эльгээгшэд залуу зон байгаа. Комсомолой ячейкын тон залуунь 14 наһатай, тэрэнэй түрүүлэгшэ 17-һоо үнгэрөөгүй һэн ха. Үзэг бэшэгээршье тэрэ тухай байһан ааб даа. Зүгөөр тэмсэлдээ хатуужанхайнууд байгаа даа.

Эдэнэрэй үдэр бүриин байдал шэнэ гэрэлтэ байдалай түлөө тэмсэлээр дүүрэнхэй байдаг бэлэй. Эдэнэр түрүүшынхеэ нэгэ организацида нэгэдэһэн байба. Ильичтэ бэшэг эльгээхынь урда тээ—1920 оной хабар хүдөө нютагуудта түймэр боложо, ехэ гай хохидол ушаруулаа һэн. Олон айл гэр байрагүй, эдеэ хоолгүй үлөө. Эдир ленинецүүд эдээндэ туһаламжа үзүүлхэ үүсхэл гаргаа. Түймэртэ дайрагдаагүй нютагуудта эдэнэр ошожо, айл бүхэндэ ородог байба. Абажа ябаһан амһартануудынь хүндэл болодог һэн... Айл бүхэнһөө эдеэ хоолой зүйл суглуулаад, хохидогшодто 10 пүүд талха, 4 пүүд обёос, гурбан пүүд сухаари, 9 фунт нооһо болон бусадые суглуулжа үгөө һэн.

Нютагтаа клуб барихын тулада эдэнэр субботнигуудые эмхидхэжэ, хамтын ажалай хабые мэдэбэ. Эдэнэр концерт, наада табижа, мүнгэ олодог байба. Һургуулиингаа байшангай нэгэдэхи дабхарта — хамтын байрада ехэнхидээ суглараха дуратайнууд бэлэй. Кероси-най лаампын бүдэхи гэрэлдэ эдэнэр сугларжа, дэлхэйн революциин илаһанай удаа ажабайдал ямар болохоб—гээд унии бутарган сэсэ буляалдадаг бэлэй. Иимэ хөөрэлдөөндэ Ленин багшын хэлэһэн үгэ эдэ залуушуулай толгой ээлдэг һэн.

Ингэжэ байха үедөө эдэнэр Ильичтэ бэшэг эльгээхэ гэлсэһэн байжа болоо. Таарамжатайшье саг байгаа — агуу багшамнай һаяхан таби наһа гүйсэһэн байба. Орьёлмо хүсэтэй ябаһан эдэ эдир залуушуул тиихэдэ В. И. Ленинһээ заатагүй харюу абахабди гэжэ найдажа бэшэг эльгээгээ һааб даа. Теэд иимэ бэшэгүүд тоо томшогүй орожол байдаг гэжэ хаанаһаа эдэнэр мэдэхэ бэлэй.

Эгээл гэрэлтэ һайхан үдэрнүүд тухайда хэлэхэдээ, эдэнэр үзэг бэшэгтэ һураха, соёл культураяа хүгжөөхэ, шэнэ харилсаанууд тухайда, зохёон байгуулхы ажал, баян дэлгэр байдал ерэһэй гэжэ ехэтэ хүсэжэ байһаниинь элитэ.

Ронга гэжэ нютагай һургуулиин музейн материалаар ленинскэ сурталай бэелһые, эндэхи үхибүүдэй эрдэмдэ һураха үргэн харгын нээгдэһые хаража болоно.

Тэрэ үеын комсомолшуудай удаа ябагшад мүнөө элитэ хүнүүд болоо. Вениамин Дьяконов — эрдэмэй кандидат, Мариин багшанарай институдай ректорэй орлогшо. Казанска авиационно институдта доцентээр хүдэлдэг Платон Лежнин мүн лэ энэ нютагай юм. Ронгадахи һургуули дүүрэгшэдэй нэгэн Иван Галкин — профессор, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, мүнөө хэлэнэй, литературын, түүхын, экономикын эрдэм шэнжэлэлгын институдые хүтэлбэрилнэ. Харьков хотодо хүдэлдэг, түүхын эрдэмэй доктор, профессор В. Попов, математикын багша, Социалис Ажалай Герой Т. И. Александрова болон бусадай тоонто энэл нютаг юм лэ даа. Хэдэн романай автор Аркадий Крупняков нютагаа суурхуулан дуулана. Эндэхи һургуулида һурагшадай нэгэн байһан Л. Полушин «Коммунизм верч» гэжэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлнэ.

Ронга гэжэ нютагай шэнжэ түхэл тон ондоо болон хубилаа. Избёосхо абадаг уурхай — карьероуправлени энэ һууринай хажууда бии болоһон. Нүгөө захадань торф абадаг предприяти бии болонхой. Энэ һууринай эмхи зургаанууд бултадаа газтай болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ хэдэ хэдэн шэнэ үйлсэнүүд нэмээ юм. Эдэнь болбосон түхэлтэй болгогдоно.

Хоёр жэлэй урда тээ эндэхи колхоздо мяханай фабрика — гахай шахадаг оньһожоруулагдаһан комплекс баригданхай хүдэлнэ. Эдэнэрэй дүй дүршэл халан абахаяа Кировскэ, Архангельска областьнуудһаа, Чуваш болон бусад хизаарнуудһаа делегацинууд эндэ ерэдэг. Хүдөө нютагта урдань дуулдаагүй мэргэжэлтэд: кочегар, оператор, электрик гэхэ мэтэд бии болонхой.

Энээн тухайда Ильич бодомжолһон, хүсэһэн юм. Лениндэ бэшэг эльгээгшэ эдир ленинецүүд мүн лэ энээн тухайда бодомжолһон, хүсэһэн байгаа бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЙОШКАР-ОЛАГАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ЭГЭЭЛ ЗАЛУУНУУДАЙ НЭГЭН «ЭЛЕКТРОАВТОМАТИКЫН» ЗАВОД ЮМ. ТУС ЗАВОДОЙ НЭГЭ ЦЕХ ХАРУУЛАГДАНА.

Н. БЛИНОВОЙ фото.

Миклай КАЗАКОВ, МАССР-эй арадай поэт.

ТҮРЭҺЭН НЮТАГ МАРИДАМ

Хүбшын оёорто мэлмэлзэн
Хүхэрдэг уһа нууртай,
Хабартаа түрэл байгаалияа
Хабархан магтадаг шубуудтай,
Заахан горхон, добууншье
Заатагүй домогто оронхой,

Хүдэр ээмээрээ нарһад
Хүхэ огторгой тулгадаг,
Молор тала, полидонь
Мотоорой абяан замхадаггүй,

Сэбэр шарайта басагад
Сэдьхэлдэ уряар һанагдаха —
Эгээл иимэ нютагта,

Элдин һайхан Марида
Инаг дурантаяа анхан
Инаглан золгоһон байхаб.

Үлтэнэгэй сэсэг сэнхир гү,
Үхинэй нюдэн хүхэ гү —
Үлтэнэг ургуулдаг басагые
Үе наһаараа мартахагүйб.

Аглаг Мари орондом
Алтаншье, нефтьшье үгы юм,
Гэбэшье ажалша хүнүүд лэ
Гэрэлтэ дэлхэйдэ сэнтэйл.

Үнэндөө тиимэ бэшэ һаань,
Үзэсхэлэнтэ Крым ошоходоо,
Ажалша гартай басаганай
Аляахан нюдые һанаха һэн гүб?
Сэсэгтэл нюдыень хаража,
Сэдьхэлээ баясуулан байхаяа
Үлтэнэгтэ полидо ошохом,
Үлгэн нютагтаа бусахам.

Ц. ДОНДОГОЙ ород оршуулгаһаа буряадшалба.

ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

«Һая бии боложо байһан гү, али хүсэд хүгжэжэ үрдёэгүй хэлэнүүдэй олонхи хубинь нэгэн гээ һаа түригдэжэ, хэрэглэмжэһээ огтолон гараха, үгышье һаа, нилээд хойнорхуу байдалтай болохо. Хоридохи зуун жэл иимэ үйлэ хэрэгүүдэй гэршэ болохо ёһотой даа». «XX зуун жэлдэ хүн түрэлтэнние ямар хуби заяанай хүлеэжэ байһан тухайда домоглол» соогоо 1901 ондо Англиин зохёолшо — фантаст Герберт Уэллс эдэ мүрнүүдые бэшэһэн байдаг. Манай ороной бага арадуудай нэгэн болохо марийцүүдэй хэлэ, литературын хуби заяан тухай бидэ домоглоё.

1970 оной декабрь, Москва. Зохёолшодой түбэй байшан дотор мари литературын үдэшэ болохо байба. Манай Эхэ ороной эрхим концертнэ залнуудай нэгэн — Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо Мариин национальна искусствын мастернууд, уран һайханай самодеятельностиин артистнар — хүдэлмэришэд, колхознигууд, багшанар, һурагшанар эдэнэртэй сугтаа оюун бэлигээ харуулна. Эдэнэрэй сцена дээрэ гараха бүхэндэнь харагшад альга ташалгаар угтана—бэлигыень мэдэрнэ, дурлана, баясана. Удаань эдэнэр Карелидэ, Эстонидо, Чуваашта концертнүүдые харуулаа...

Бүри һаяхан уран зураашад бүтээлнүүдээ харуулаа. Россин автономито республикануудай уран зурагай, графикын, скульптурын выставкэ дээрэ РСФСР-эй габьяата уран зурааша П. Горбунцовой, уран зураашад З. Лаврентьевэй, Б. Пушковой, А. Бутовай болон бусадай картинануд харагшадые ехээр һонирхуулба. Мариин уран гарта Л. Орловагай урлан оёһон зүйлнүүд манай выставкэнүүдтэ табигдахаһаа гадна, Бельги болон Францида, Турци болон Япондо, Канада болон США-да харуулагдаһан юм.

Таби гаран жэлэй туршада литература, искусство иимээр урагшаа дабшаа. Агуу Октябриин болоогүй һаань, аха дүү арадуудай хани барисаатай агуу ехэ бүлын бии болоогүй һаа, Коммунис партиин сэсэн мэргэн национальна политикын бэелүүлэгдээгүй һаань, иимэ ехэ алхам хэгдэхэ байгаа гү? Үгы даа, яашье иимэ юумэн болохогүй һэн. Хаанта засагай, капиталис үе сагай эрхэ байдалай үлэһэн байгаа гээшэ һаань, иимэ багахан арад—мари үндэһэтэн өөһэдынгөө автономито гүрэн байгуулаад хүгжөөхэ гү, али модон анзаһаар зэбсэгжэһэн арадайнгаа ажахые мүнөөнэй түгэс хүсэтэй трактор, автомашина, радиотехническэ, электронно промышленность хүрэтэр хүгжөөхэ, өөһэдын үндэһэн культура байгуулжа шадаха һэн ха гү? Үгы даа. Тиимэ юумэ зүүдэндээшье харахагүй һэн гээбы.

Мариин арад зоной үндэһэн культурын хүгжэлтын удха юун бэ? Мариин искусствын ажал ябуулагшадай Москвада харуулһан программашье абаад үзэёл даа. Мариин хүгжэмтэ драмын театрай, «Марийэл» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин, арадай уран бэлигэй республикын байшангай, хүгжэмэй, соёл культурын училищинуудай, хүгжэмтэ-уран һайханай интернат һургуулиин солистнууд—арадай ба габьяата артистнуудай хамтадхагдамал хоор ородой ба дэлхэйн классигуудай, манай ороной арадуудай, аха дүү социалис оронуудай дуунуудые дуулаа, өөһэдынгөө национальна оперонуудһаа хэһэгүүдые гүйсэдхөө.

Иошкар-Оладахи хүгжэмтэ-драмын театр С. Чавайн, М. Шкетан гэдэгүүдэй нэрээр нэрлэгдэнхэй. Мариин АССР-эй арадай зохёолшо Сергей Николаевай «Салика» гэжэ хүгжэмтэ комеди гуша гаран жэл соо театрай ендэр дээрэһээ буунагүй. Мариин искусствоһаа гадна, мүн литературыень суурхуулдаг нэрэнүүд эдэл даа. СССР-эй гүрэнэй шангай лауреат, республикын арадай поэт М. Казаков, зохёолшод Н. Игнатьев, В. Иванов, драматург Арсий Волков болон бусад зохёолшодой нэрэнүүд дээрэ дурсагдагша суута бэлигтэнэй нэрэтэй зэргэлээд байхал ёһоороо байна.

Мариин арад зон совет эрдэм ухаанда бага бэшэ хубита нэмэриеэ оруулдаг байха. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна хүдөө ажахын эрдэмэй академиин вице президентээр олон жэл хүдэлһэн академик В. П. Мосоловой аша габьяа ехэ байха. Эрдэмэй докторнууд С. Н. Ласточкин, С. И. Ильменов, В. Н. Смирнов, В. М. Васильев, И. С. Галкин, П. Т. Грузов болон бусад эрдэмтэд шэнжэлэлгын ехэ ажал хэжэ байдаг. Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ багшанарай институдта, политехническэ институдта, хэлэ, литература, түүхын эрдэм шэнжэлэлгын институдта 200 шахуу профессор ба доцентнүүд, эрдэмэй докторнууд ба кандидадууд хүдэлжэ байнхай. Марийскэ гүрэнэй университедтэ занятинууд эхилээ.

Хүдөө нютагуудай ажалшад баян болбосон байдалтай боложо байна. Олон газетэ, журналнууд, тэрэ тоодо үндэһэн хэлэн дээрэ хэблэлнүүдые айл бүхэн захижа абана. Мариин номой хэблэл жэл бүри 1 миллион хэһэгээр элдэбын ном хэблэнэ. Республика доторнай 700 клуб, 600 шахуу кино-түхеэрэлгэ, 4 миллион номтой 338 библиотекэ бии гэхэ гү, али хүн бүхэндэ 5.7 ном хүртэнэ. Энэнь хүгжэнги ямаршье капиталис оронһоо хэдэн дахин олон болоно.

Мариин республика арадай гэгээрэл, элүүрые сахиха хэрэгтээ ехэ алхам хээ. Бүгэдэ ниитын дунда һуралсал бэелүүлэгдэжэ эхилбэ. Юрэнхы эрдэмэй 700 һургуули, техникум, училищи бии, эдээндэ 9 мянган багшанар, хүмүүжүүлэгшэд хүдэлжэ байдаг. Революциин урда тээ 25 мянган зон бүридэ гансахан врач хүртэдэг байһан һаа, мүнөө 47 врач хүртэнэ, 9 больница байһан һаа, мүнөө 93 болоо.

Мариин арад зоной үндэр дээдэ культура гээшэнь энэл даа. Энэнь адли тэгшэ эрхэтэй арадуудай эбтэй бүлэдэ, эдэнэрэй хани барисаанай, харилсаанай ашаар, агуу социалис культурын туйлалтануудай ашаар иимэ ехэ амжалта туйлаһан байнабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Марпром-трестын үйлэдбэриин ашаглалгада оруу-...

Н. БЛИНОВОЙ фото.

АРАД ЗОНОЙ ИСКУССТВО

Иошкар-Олада 1935 ондо республика дотороо түрүүшын хүгжэмэй хүүгэдэй һургуули нээгдээ һэн. Мүнөө хори гаран иимэ һургуули бии болонхой, эдээндэ хоёр мянга табан зуугаад шахуу һурагшад һурана. Фортепиано, баян ба скрипкээр наадажа һургадаг интернат һургуули 1960 ондо нээгдээ һэн. Энэ һургуули хүгжэмшэдые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай юм.

Дүшэн жэлэй саада тээ Марийска АССР-эй ниислэлдэ искусствын техникум нээгдээ һэн, тэрэнь хожомоо мари арадай түрүүшын композитор Иван Палантайн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи болгогдоо һэн. Үндэһэн олон ажал ябуулагшад эндэһээ урган гараа.

Совет засагай хоёрдохи жэлэй ойдо Мариин хизаарта национальна драмын театр нээгдээ бэлэй. Түрүүшынь жэлнүүдтэ энэ театрта зохёолшон, драматург М. Шкетан режиссёроор, актёроор хүдэлдэг байба. Мүнөө Марийска хүгжэмтэ-драмын театр энэ хүнэй нэрэ зүүхэл ёһоорос зүүнэ. Мүнөө республика дотор 3 театр, хэдэ хэдэн арадай театрнууд бии болонхой.

1963 оной хабар «Акпатыр» гэжэ түрүүшын үндэһэн оперо табигдаһан байна. Пугачёвой буһалгаанай үедэ Волго шадарай арад зониие хаанта засагай зүгһөө хашадаг, зобоодог тухайди энэ зохёол дотор түүрээгдэнэ. «Элнет» гэжэ хоёрдохи оперо табихаар бэлдэгдэжэ байна. Зохёолшо Иван Молотов энэ операын хүгжэм бэшэбэ. Мүн С. Чавайнай сюжедээр Анатолий Лупповай «Ой тайгын домог» гэжэ түрүүшын национальна балет энэ жэлдэ табигдаха болонхой. Гадна «Сагаан сэсэг» гэжэ опереттэ, ородой, дэлхэйн классигуудай зохёолнууд табигдаха юм.

РСФСР-эй габьяата артист Степан Кузьминых Мариин сценэ дээрэ түрүүшынхеэ В. И. Ленинэй образ байгуулһан байна. «Бухэ» гэжэ пьесэдэ Володя Ульяновай роль эрхимээр гүйсэдхөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Мари Эл» гэжэ хатарай ансамблиин коллектив харуулагдана.

Н. БЛИНОВОЙ фото.

ТОО, баримтанууд

☆ **Мариин автономито республика Волго мүрэнэй баруун эрье зубшаад һууриждаһан. Газарынь 23,2 мянган дүрбэлжэн километр болодог. 1970 оной январиин 15-най мэдээгээр 685 мянган хүн зонтой байба.**

☆ **1913 ондо бүхы Мариин хизаарта бүтээн гаргагдадаг продукциин тухайе республикын промышленна предприятинууд мүнөө гурбахан үдэр соо бүтээн гаргана. Промышленна 200 гаран предприяти мүнөө хүдэлжэ байна. Промышленностиин олон һалбари: худалдаа наймаанай, машина бүтээлгэ, прибор бүтээлгэ, радиотехническэ, электротехническэ, целлюлозно-саарһанай, химическэ, текстильнэ, модоной болон бусад бии болонхой. Советскэ Союзай бүхы районуудта, Европын, Азиин, Африкын болон Америкын 10 гүрэндэ энэ республикын продукци эльгээгдэнэ.**

☆ **Мариин АССР-эй гол шухала баялигынь модон юм. Бүхы газарайнь хахадһаа ехэнхинь ойгоор хушаатай. Волго шадарай бүхы районуудые, Каспи шадарай бүхы республикануудые модоор хангадаг. Волгоград, Астрахань, Баку, Донбассай шахтануудта, Оренбургын, Казахстанай тала дайдын совхозуудта, Мангышлак болон Небит-Дагай нефтянигуудта эндэһээ модон эльгээгдэнэ.**

☆ **Революциин урда мари эхэнэрнүүдэй оройдоол 2 процентнь ном уншажа, бэшэжэ шададаг байгаа. Мүнөө республикын арадай ажахыдахи бүхы мэргэжэлтэдэй 63 процентнь эхэнэрнүүд болоо.**

☆ **1940 ондо республикын дээдэ һургуулиие 202 хүн дүүргэжэ гараа һэн. Мүнөө политехническэ ба багшанарай институдуудые жэл бүри 1,5 мянган хүн дүүргэжэ гарана.**

☆ **1927 ондо олониитын 68 библиотекэ байдаг һаа, мүнөө эдээнэй тоо таба дахин олошороо. Эдээнэй номойнь тоо 4 миллион хэһэг юм.**

☆ **Арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Мариин АССР 1965 ондо правительствын дээдэ зэргын шан хайра — Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Мариин арадай автономито гүрэнэй бии болоһоор 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, 1970 ондо энэ республика Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа һэн.**

АЖАЛ ХЭХЭЭР, ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛХААР БЭЛЭН БАЙ

«Ажал хэхээр. СССР-ээ хамгаалхаар бэлэн бай» гэһэн бүхэсоюзна физкультурна шэнэ комплексын бии болгогдоһонтой дашарамдуулан, комсомолой эмхинүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тогтоол ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюро гаргаба.

Тогтоол соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. ГТО-гой шэнэ комплекс совет физическэ хүмүүжүүлгын программа, гол нормо болоно, тэгшэ бэрхэ хүнүүдые: коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагшадые, Эсэгэ ороноо шэн габьяатайгаар хамгаалагшадые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Энээнии улад зоной дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлбэл, залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхада, комсомолшуудай, залуушуулай, пионернүүдэй, һурагшадай бэе махабадай, сэрэгэй-патриотическа хүмүүжэл болбосорол улам һайжаруулхада туһа хүргэхэ.

«Ажал хэхээр, СССР-ээ хамгаалхаар бэлэн бай» гэһэн физкультурын бүхэсоюзна шэнэ комплексые тайлбарилан ойлгуулха, бодото дээрэнь бэелүүлхын тула үдэр бүри эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, физкультурна хүдэлөөе орон дотороо саашадань улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха, социалис Эхэ ороноо хамгаалха хаба шадабаритай тэгшэ бэрхэ, шираг шамбай залуушуулые бэлдэхэ гээшэ комсомолой, пионерэй эмхи бүхэнэй тон шухала зорилго болоно гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюро тоолоно.

ГТО-гой комплексын нормо тушаалгые комсомолец бүхэнэй, залуу хүн бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болгохо —комсомолой эмхинүүдэй арюун уялга болоно.

Совет залуушуулай элүүр энхые сахиха, эдэбхи үүсхэл улам бадаруулха, Эхэ ороноо хамгаалгада бэлэн байха ябадал хангаха хэрэгтэ комсомолой эмхинүүдэй дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлхын тула, бэе махабадай ба сэрэгэй-техническэ бэлэдхэлээр СССР-эй ДОСААФ-ай, ЦК-тай, ВЦСПС-тэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Физкультура ба спортын комитедтэй хамта комсомолшуудһаа, залуушуулһаа, пионернүүдһээ, һурагшадһаа бүхэсоюзна экзамен абаха.

Экзаменай үеэр залуу хүн бүхэн комплексын нормо тушааха, ГТО-гой значок абахые оролдохо, ажал хэхээр, СССР-ээ хамгаалхаар бэлэн байһанаа харуулха ёһотой.

БУРЯАДАЙ ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВЫН ҺАЙНДЭР ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Буряадай литература, искусствын үдэрнүүд Улаан-Үдын аймагта үргэлжэлһөөр. Мартын 21-нэй үдэр Буряадай бүлэг уран зохёолшод, «Байгал» журналай ахамад редактор А. Бальбуров, поэтесса Ц-Д. Дондокова, поэдүүд Г. Дашабылов, Вл. Липатов, М. Шиханов, уран зурааша Н. Далбанов гэгшэд «Авангард» колхоз ошоо. Колхозой хоёрдохи отделенииин фермын һаалишадтай, үдэшэниинь Барыкино тосхоной ажалшадтай уулзажа, өөһэдынгөө түсэб тухай хөөрэһэн, шэнэ зохёолнуудаа уншаһан байна.

Уржадэр Буряадай драмын театрайхид Н. Балданогой «Гүбиин нашан» гэһэн зүжэгые драматургын түрэһэн нютаг—Ороҥгын ажалшадта харуулба. Тиихэдэ эндэ уран зурагай нүүдэл выставкэ нээгдэжэ, уран зураашад өөһэдынгөө хэжэ байһан ажал тухай хөөрэжэ үгөө. Мүн оперо, баледэй театрай артистнууд, Улаан-Үдын хүгжэмэй, соёл гэгээрэлэй училищинуудай хүбүүд, басагад, Буряадай гүрэнэй филармониин түлөөлэгшэд Гильбэр, Калёново, Доодо-Ивалга, Харганаа тосхонуудта концертнүүдые табяа. Буряадай композиторнууд Ивалга тосхондохи гидромелиоративна техникумэй студентнэртэй уулзаа. Ородой драмын театрайхид Тарбагатай тосхоной ажалшадта А. Софроновой «Летят женихи» гэһэн зүжэгые харуулаа. Уран зохёолшод «Искра» колхозой түб Хүйтэн тосхоной һургуулиин һурагшадтай, ажалшадтай уулзаа.

Үсэгэлдэр уран зохёолшод А. Бальбуров, Ц-Д. Дондокова, поэдүүд Г. Дашабылов, В. Липатов, уран зурааша Н. Далбанов гэгшэд Гильбэр, тосхон ошожо ажалшадай урда зохёол, шүлэгүүдээ уншаһан, түсэбүүд тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна.

Манай корр.

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭД

Ивалгын гидромелиоративна техникумэй 288 хүбүүд, басагадта мэргэжэлтэ болоһоной диплом барюулагдаба. Тэдэнэр зургаан ондоо мэргэжэл шудаланхай.

Тэдэнэрэй дундаһаа Р. Унагаев, Д. Сапожников, В. Ваганов, Б. Телятников гэгшэд эрхимээр һураһанайнгаа түлөө тусхай дипломдо хүртэһэн байна.

Ажалай арюун замда гараһан хүбүүд, басагаднай түрэл республикынгаа, Шэтын ба Эрхүүгэй областиин, Красноярска хизаарай ажахынуудта хүдэлхөөр мордобо.

А. НИМАЕВ.

САЗАЛАЛГА—«конституцида таарахагүй хэмжээн» гэжэ Калифорниин дээдэ сүүдэй мэдэрһэнһээ уламжалан, Анджела Дэвисые гар даалгаар түрмэһөө табиба гэжэ Нью-Йоркһоо Чилиин ниислэл хото—Сантьяго ошохоёо самолёдоор ниидэжэ ябахадаа дуулаа һэм.

Бүхы дэлхэйн улад зондо танил болоһон хүнэй дүрэ шарайе чили үндэһэ яһанай хүбүүн басаган хоёрой хөө ба мелээр Сантьягын хүдэлмэришэдэй районой—Макулын фабрикын хирпиисэ хашаагай ханада зуража байхыень хараад, тэдээндэ дүтэлжэ ошобоб.

— Анджелые гар даалгаар түрмэһөө табяа гэжэ дуулаа гүт?

— Дулаа ааб даа, дулаа,— гээд, хоюулаа харюусаба. Уданшьегүй тэрэ басаган иигэжэ нэмэбэ: «Ёһоор аабза, тиимэ гү? Илалта...»

— Тиимэ даа, ехэ илалта гээшэ,—гээд, хүбүүн найдамтайгаар толгойгоо дохибо.—Зүгөөр урдынхиһаа бүри үлүүгээр тэрэниие хамгаалха хэрэгтэй.

Тиигээд тэрэ ханада зуража байһан портрет тээшэ эрьебэ. Толгойгоо хазайлган татаад, анхаралтай хёрхоор хараһан бэеэрээ, энхэргэнээр хасарыень эльбэһэн юумэдэл, нюдэнэйнь хажууда үлэн нугархайгаар хэдэн зурлаа татаадхиба.

Хүнүүд хажуугаарнь үнгэрнэ. Заримаи ябууд дундаа портрет тээшэ хэлтэ хараад абана, нүгөөдүүл түр зуура тогтожо, анхаралтайгаар харанад. Теэд, «энэмнай хэн гээшэб?» гэжэ нэгэшье хүн асуунагүй. Эндэхи зон бултадаа Анхелые танина бшуу. Испан хэлэн дээрэ Анджела Дэвисые иигэжэ нэрлэдэг юм.

Мүнөө тэрэнэй ами наһан газай камера соо хосорхогүй. Тиигэбэшье Анджелын ами наһан аюул түбэгтэ оронхой гэжэ тэрэнэй дүрые зурагша хүбүүн тон зүб хэлэнэ. Бензоколонкоһоо 70 доллар хулуугаа гэжэ худал хуурмагаар гэмнэгдэжэ сүүдлүүлһэн негр хүбүүн Джексонэй хуби заяае һанана бээзэт. Тэрэниие 11 жэл түрмэдэ хаагаа. Хулгай хээгүй байтараа худалаар гэмнэгдэжэ хаагдаһан гэнэн хонгор, 17-той хүбүүн эды олон жэл түрмэдэ һуухадаа, хани нүхэдөө, дайсанаа илгаруулха, сүлөөдэ гарахадаа юунэй түлөө тэмсэхые ойлгохо болоһон дээрэһээнь, тэрэниие түрмэһөө табиха дурагүй байгаа. Хүниие доро харадаг, доромжолдог ёһо гуримда эсэргүүсэн тэмсэдэг байһан. Нам шэнги хүнүүдые капиталис байдал хорлодог гэжэ Джексон алуулхаһаа хоёр һара урид хэлээ һэн. Зугадахые, буһалгаа хэхые һэдээ, захиралта дүүргээгүй. түрмын харуулшанда добтолоо гэхэ мэтын элдэб хуурмаг шалтагаанаар хорлон аладаг... «Түрмэһөө зугадаха һэдэлгэ гаргаба» гэжэ тэрэниие алаһан байгаа.

Анджела сүлөөдэ гараа. Сэхыень хэлэхэдэ, гар даалгаар түрмэһөө табигдаһан хүн тушаа иигэжэ хэлэхэдэ таарахагүй. Сазалалга болюулха баатай болоһон Калифорниин дээдэ сүүдэй шиидхэбэриие дары «заһаруулха» тухай нюуса, тон нюуса зүблөөнүүдэй оло дахин болоһые мүнөө хэн тоолохоб. Тэрэнэй ами наһан аюулгүй болоогүй, гэхэ зуура, түрмэһөө гарахадаа, 16 һара соо түрүүшынхеэ урихан мяһэрһэн байха юм. Энэнь элшэ туяагаа сасадаг алтан шара наранда, хүхэ номин огторгойдо, хани нүхэдтөө зорюулагдаа бшуу. Түбхын түрүүлэн дүтын, мүн холыншье хани нүхэдтөө, тэрэнэй түлөө һанаагаа зобон, анхаралаа табин тэмсэжэ байһан бүхы хүнүүдтэ халуун дулаан, урин зулгы мяһэрэлээ зорюулаал.

Гар даажа абаха түлөөһэнэй ехэнхи хүбиие хэндэшье мэдээжэ бэшэ, сагаан шарайтай, 33-тай фермер Макэфи гэгшын оруулһанда баясангүй байхаар аал. Эдлэжэ байһан газарайнгаа зарим хүбииень США-гай Коммунис партида жэлэй урда тээ үгөө һэмби гэжэ тэрэ гайхан гэлыһэн репортёрнуудта хэлэһэн байна.

— Юундэ, яагаад иигэжэ шиидэбэт? Та хэн гээшэбта?—гэжэ репортернуудай асуухадань, тэрэ иигэжэ харюусаба: «Би Анджела Дэвисэй үзэл бодолые һайшаадаг эгээлэй хүдэлмэришэнби».

Энэ хүнэй энеэбхилхэдэ, түхэреэн, урихан нюур шарайнь баяраар толорно. Ондоо һайн хүнүүдтэ туһалжа шадаһан һайн хүнүүд иимээр лэ энеэбхилдэг ха юм. Теэд гэртээ ерэхэдэнь, Роджер Макэфиие уршагта мэдээсэл хүлеэжэ байба. Фермерэй шиидхэбэри хүршэнэртэнь дуулдамсаар, тэрэнэй дурбэн хүбүүдые һургуулиһаань гаргажархёо. Мүн телефоноор хонходожо, заналта хэһэн, элдэб бэшэгүүдые эльгээһэн ушарнууд олон байха юм. Амгалан тэнюун зантай фермер агнуурын буу худалдажа абаха баатай болоо...

Анджела гар даалгаар сүлөөдэ гараһанһаа хойшо таба хоноод, сүүдэй урда зогсоо. «52613-дахи номерто гэмтэ хэрэг—арад зон Анджела Дэвистэ эсэргүүсэнэ» гэһэн сүүдэй гэмнэлгэ хардаһан, баһаһан удхатайгаар дуулдана.

Сүүдэй зал руу ороһон хүн бүхэниие наринаар нэгжэнэ. Анджела Дэвисэй нэрые хэзээ нэгэтэ США-гай тон аюултай арбан гэмтэдэй тоодо оруулһан ФБР-эй (мүрдэлгын федеральна бюро) заабаряар, сүүдэй засагаархид 51613-дахи номерто хэрэгые ехэл хүндэ гэмтэ ябадал гэжэ тоолоно.

...Сантьягын хүдэлмэришэдэй районоохи фабрикын шулуун ханада шадабари багатайгааршье һаа, үнэн сэдьхэлһээ зураһан Анджелын портрет харабаб. «Анджела Дэвисые сүлөөлхэ!» гээд доогуурнь бэшэнхэй.

Г. БОРОВИК,
АПН-эй тусхай корр.
Сантьяго.

ИСПАНИИНХИД АНХЕЛА ГЭЖЭ НЭРЛЭНЭ

Мехикэдэ, соёлой «Бельяс артес» гэжэ түбтэ СССР-эй урданай ба мүнөөнэй архитектурын памятнигуудай фотовыставкэ нээгдэбэ. СССР-эй Мексикэдэхи посольствын эмхидхэһэн выставкые мексикан ниислэлэй ниитэ ехэ һонирхон харана. Выставкэ Мексикын уран гоё искусствын национальна институт эмхидхэлсэһэн байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БЕЛГРАДТА, РЕЙКЬЯВИГТА...

АМСТЕРДАМ. (ТАСС). Дэлхэйн чемпион Борис Спасский (СССР) Роберт Фишер (США) хоёрой хоорондо шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй хаана, хэзээ болохо байһан тухай хэлсээн одоошье эсэслэн баталагдаба. Тэрэнэй ёһоор, 24 партиһаа бүридэһэн мүрысөөнэй түрүүшын хахад — Белградта, хоёрдохинь Рейкьявигта үнгэргэгдэхэ юм. Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн Югославиин ниислэл хотодо июниин 22-то эхилхэ. Нааданай хоёрдохи хахад Исландиин ниислэл хотодо августын 6-һаа үргэлжэлүүлэгдэхэ. Хэрбээ бүхы партинуудай наадагдаа һаань, уулзалга сентябриин 1-дэ дүүрэхэ. Мүрысөөнэй 12:12 тоотойгоор тэнсэлгээр дүүрээ һаань, Спасский шатараар, дэлхэйн чемпион зандаа үлэхэ байна.

Шатаршад амаралтын үдэр, вторнигто, четвергдэ наадаад, хойто үдэрнүүдтэнь хойшолуулагдаһан партинуудаа наадажа дүүргэхэ юм. Белградта наадан — Москвагай сагаар 18 часта, Рейкьявигта 20 часта эхилдэг байха.

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахын тула Фишер Тигран Петросян хоёрой хоорондо Буэнос-Айреста болоһон нааданай судья байһан гроссмейстер Лотар Шмит (ФРГ) түгэсхэлэй нааданай ахамад арбитраар (судьягаар) томилогдоо.

СССР-эй, США-гай, Югославиин, Исландиин шатарай федерацинуудай түлөөлэгшэд, Уласхоорондын шатарай федерацин (ФИДЕ) нэгэдэхи вице-президент Рабел-Мендес (Пуэрто-Рико) Голландиин Амстердам хотодо болоһон уулзалга дээрэ энээн тухай зүбшэн хэлсэһэн байна.

ХИЛЫН саанаһаа

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЖЭ БАЙГАА ПРОГРАММА

СССР-эй профессиональна союзуудай XV съезд дээрэ Л. И Брежневэй хэлэһэн үгые бүхы оронуудай газетэнүүд үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилхадаа, Советскэ Союзай бэелүүлдэг эб найрамдалта политикые тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Амгалан ёһоор харилсан оршохо хараа бодолые шууд бэелүүлхэ, аюулгүй байдал хамтааран хангаха, дайнай аюул сараха эрмэлзэлые СССР-эй профсоюзуудай съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ гэршэлнэ гээд Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

БУДАПЕШТ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталагдан абтаһан эб найрамдалай программа бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ гэжэ «Непсабадшаг» газетэ, Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ шэнжэлэн тайлбарилхадаа тэмдэглэнэ. Социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэл Европодо аюулгүй байдал хангалгын асуудал шиидхэхэ арга олгоо гэжэ газетэ нэмэбэ.

СОФИ. Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ Болгариин бүхы газетэнүүд толилбо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ дэлхэйн улад зоной анхарал татаа гэжэ «Работническо дело» бэшэнэ.

УЛААН-БААТАР. «Үнэн» газетэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэдэ зорюулһан статьягаа «Зохёон байгуулагшадай хуралдаан» гэжэ гаршаглаа. Зуу миллион шахуу ажалшадые зэргэдээ нэгэдүүлһэн Совет профсоюзуудай ажал ябуулгада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үндэр сэгнэлтэ үгөө гээд «Үнэн» газетэ бэшэнэ. КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан коммунис байгуулалтын асари ехэ программые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө Советскэ Союзай ажалшад шэн габьяатайгаар тэмсэнэ.

РИМ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн тодорхой удхатай үгэ дэлхэйн үргэн улад зоной анхарал татаа гэжэ «Унита» газетэ бэшэнэ.

МАДРИД. Совет профсоюзуудай съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ «Зүүн ба Баруун тээхи оронуудай хоорондын политическэ харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгэдэ тон шухала удхатай» гэжэ Мадридай «Информасьёнос» газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

ДОРОМЖОЛОН ГАЗААШАЛГАДА ЭСЭРГҮҮСЭНЭ

ТАСС

СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. Я. Малик ООН-ой генеральна секретарь Вальдхаймда бэшэг эльгээхэдээ, буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Генеральна Ассамблейн тогтоолтой генеральна секретариин бэшэгые ООН-ой секретариат мүнөө болотор зарим оронуудта эльгээгээгүй байба гэжэ тэрээн соогоо тэмдэглэнэ. Тусхайлхада, буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци үнгэргэлгэтэй холбоотой асуудалнуудаар бүхы гүрэнүүдэй һанамжануудаа генеральна секретарьта мэдээсэжэ байха гэһэн гуйлта тэрээн соо бии юм.

ООН-ой тогтоолтой генеральна секретариин бэшэгые тараалгые юундэ хойшо татанаб гэхэдэ, ООН-ой секретариадай зарим харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд тус бэшэгые ООН-ой гэшүүд-гүрэнүүдтэ, тусхай зургаануудай гэшүүдтэ эльгээхэ һэдэлгэ гаргаһан байна. Буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлалга бүхы гүрэнүүдтэ хабаатай гэһэн Генеральна Ассамблейн тогтоолой удхые иимэ хандаса хазагайруулна бшуу.

ООН-ой гэшүүд бэшэ гүрэнүүдые доромжолон газаашалһан энэ ябадал хадаа дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхын, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэдэг зарим оронуудые Бүхэдэлхэйн конференциин бэлэдхэлдэ хабаадуулхагүй гэһэн һэдэлгэ болоно. Германиин Демократическа Республикада, Корейн Арадай Демократическа Республика, Бангладешэй Арадай Республика тэдэнэй тоодо ороно. Эдэ гүрэнүүдые доромжолон газаашалбал, уласхоорондын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ хохидол ушаруулха бшуу!

Буу зэбсэг хуряалгаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай тогтоолтой ООН-ой генеральна секретариин бэшэг, дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ эльгээгдэхэ аабза гээд найдажа байһанаа Я. А. Малик элирхэйлбэ.

ПАРИЖ

20 МЯНГАН ХҮДЭЛМЭРИШЭД БУҺАЛГААЛАН БОДОО

ТАСС

Профсоюзай ехэ ехэ конфедерацинуудай уряагаар Нор, Па-де-Кале департаментнуудтахи текстильнэ промышленностиин предприятинуудта болоһон буһалгаануудта 20 мянган хүдэлмэришэд, бүд нэхэгшэд хабаадаа. Ажаһуудал ба хүдэлмэрилхэ арга боломжо һайжаруулха, ажаллаха үедэ усалталгаһаа һэргылхэ хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табиһан байна. Францин текстильнэ промышленность орон доторхи эгээн бага салинтай һалбари болоно гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ.

РИМ

ИТАЛИДА 7 МИЛЛИОН ХҮН БУҺАЛГААЛНА

ТАСС

Италиин хүдөө ажахын 1 миллион 700 мянган хүдэлмэришэд, 1,5 миллион барилгашад буһалгаа хэхээр соносхоо. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажалаар хангаха, хүдэлмэрилхэ арга боломжыень һайжаруулха эрилтэ табина.

ЯПОН. Хабар — ажалшадай эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэлэй заншалта саг. Энэ жэлдэ студентнүүд энэ тэмсэлдэ эхи табиба. Токиогой Васэдэ университедэй студентнэр һуралсалай түлөө түлөөһөө 200 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн мэдээсэлдэ эсэргүү тэмсэл эхилһэн байна. Мүнөө университедтэ гансал баяшуулай үхибүүд һураха аргатай болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токийска университедэй студентнэр һуралсалай түлөө түлөөһэ дээшэлүүлгые буруушаана.

Джапан Пресс—ТАСС-ай фото.

БОНН

ДОГОВОРНУУДАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭХЭ

ТАСС

«Буу зэбсэг хуряахын, амгалан тайбан байдалай. уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын түлөө 1972 оной хабар үнгэргэгдэхэ ябуулгын» бэлэдхэл хэжэ байгаа ФРГ-гэй демократическа элдэб эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Москвада, Варшавада хэгдэһэн договорнуудые эсэслэн баталхын түлөө «ябуулгын недели» мартын һүүл багта үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри абаа.

Советскэ Союзай ба Баруун Германиин, Полшын ба Баруун Германиин договорнуудые эсэслэн баталха уряатайгаар металлистнуудай профсоюзай эдэбхитэд Ганновертэхи «Фольксваген-веркейн» заводуудай 30 мянган хүдэлмэришэдэй зүгһөө Бундестагта хабаатай партинуудта хандаһан байна. Договорнуудые эсэслэн баталхаһаа арсаа һаань, ажалшад эрид буруушааха байха гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

ХАНОЙ

ИНДОХИТАДАЙ ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

Американ эзэрхэг түрэмхэйшүүл ба тэдэнэй дахуулнуудые эсэргүүгээр хэһэн тэмсэлдэ патриотическа хүсэнүүд шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлаһан гэһэн мэдээсэлнүүд Индохитадай фронтнуудһаа ороно.

США-гай агаарай дээрмэшэдтэ шанга сохилто хэнэ. Лаосой арадай-сүлөөрэлгын арминин сэрэгшэд американ гурбан самолет буудажа унагаагаа.

Мартын эхеэр патриотическа хүсэнүүдэй Самтхонгын районодо туйлаһан ехэ илалта тухай Патет Лаосой радиостанци һаяхан мэдээсэбэ. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо Лаосой арадай сүлөөрэлгын арминин сэрэгшэд Самтхонгдо эшээлһэн дайсанай сэрэгшэдые үлдэн намнаад, дүтэ шадар оршоһон Лонгченгэй баазын бэхилэлтэнүүдые эзэлэн абаһан байна.

НИКОЗИ

Президент Макариосай харюу

ТАСС

Президентын тушаалһаа буулгаха эрилтэ тэрээндэ табиһан шажанай синодто—гурбан епископтэ Кипрэй президент архиепископ Макариос харюу эльгээгээ.

Синодой шиидхэбэри «церковьтэ хабаагүй этэгээдүүдээр тухиран гаргагдаа гэжэ Кипрэй президент харюу соогоо тэмдэглэнэ.

Президентын уялгануудые дүүргэлгэ «церквиин гуримай ёһондо таарахагүй харша ябадал» болоно гэһэн синодой баталамжые президент буруушааба.

Политическэ хүшэр хүндэ байдалай мүнөө олтирог дээрэ тохёолдоод байхада, президентын тушаалһаа буулгамни аюултай хойшолонтой байха аабза гэжэ Макариос тэмдэглээ. Синодой эрилтые дүүргэлгэ Макариосые президентын тушаалда һунгаһан кипр арадай хүсэлые тоогоогүй ябадал болоно гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

ЭНХИР ЭКРАН

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

16.00 — Дамжуулгын программа. 16.05 — һүүлэй һонин. 16.20 — Үнгэтэ телевидени. СССР-эй профсоюзуудай XV съездын делегадуудта зорюулагдаһан концерт. 19.20 — Бразилиин коммунис партиин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 19.40 — «Тени исчезают в полдень»— уран һайханай телевизионно фильм. (5-дахи сери) — «Речные звезды». 20.45 — СССР-эй профсоюзуудай XV съездын делегадуудай хөөрөөнүүд.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

21.00—«һүүлшын хонхо» гэһэн дамжуулга. 21.20 — Телепанорама. 21.40 — Концерт. 22.00 — «Партийна ажабайдал» — тележурнал. 22.35 — «Исповедь марафонца» — киноочерк.

«ОРБИТЫН» ПРОГРАММА

22.55 — Үнгэтэ телевидени. «Кабачок 13 стульев». 24.00 — «Время — информационно программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

18.20 — «А. Н. Косыгин Кубада» — киноочерк. 18.40 — «314-хи» — киноочерк. 18.50— «Последний рейс Альбатроса» — уран һайханай телевизионно фильм. (3-дахи сери). 19.55 — Концерт.

Сагай ударил

Мүнөөдэр республикадамнай үүлэтэйшэг байха, урда аймагуудаар багаханаар шииг нойтон орохо. Зүүн-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгээр һалхилха. 3 градус хүйтэнһөө 2 градус хүрэтэр дулаан байха. Хойто аймагуудаар ба Байгалай хойто захаар 3—8 градус хүйтэн байха. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 10—12. үдэртөө 0—2 градус хүйтэн байха.

Редакторай орлогшо
С. С. ЦЫРЕНДОРЖ...

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. ... 35. Телефоны: редак... 54-54, приёмная—54-9..., редактора—68-08, зам. ...тора—62-62, ответ. секр... —50-52, зам. ответ. секр... —36-76, отделы: парт... жизни —60-91, сельского ...зяйства—64-36. 63-86, ... ганды и агитации—56-23 ...мышленности и строител... —61-35, советского стро... ства и быта—69-58, ку... и школ—60-21, писем ... селькоров—67-81, инфо... —34-05 общественная ... ная—56-62 машинное б... 57-63. фотолаборато... 33-61.

Н-03462. Заказ № 12...